

Babí léto

*Včera letěl vzduchem první bílý vlas.
Zazvonil,
když zvolna k zemi padal –
a slova,
hrubá, nepokorná slova
v hrdle uvázla mi jako rybí kost.*

*Mé léto,
ty už také šedivíš?*

*Je tomu tak
a podzim přijde zítra.
Zas celé stromy budou odlétat,
zas ptát se budem
kam a komu vstříc.
A ticho, chudé jako polní myš,
tu a tam za zády pískne.*

*Mé léto,
ty už také šedivíš?*

Jan Skácel

ZE ZASTUPITELSTVA MĚSTYSE

Usnesení z jednání zastupitelstva Městyse Budišov ze dne 26. 6. 2007

Upravená verze z důvodů dodržení zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.

Vypuštěné údaje o soukromých osobách a přílohy jsou v plném znění k nahlédnutí oprávněným osobám (občané Budišova a vlastníci nemovitostí na budišovském katastru) na Úřadě městyse Budišov.

Zastupitelstvo městyse:

bere na vědomí:

- kontrolu úkolů z minulé schůze,
- zprávu o činnosti rady městyse od poslední schůze,
- zprávu o průběhu přípravy stavby kanalizace a ČOV Budišov,
- jmenování rady školy a zprávu z jednání rady školy,
- dopis Policie ČR Třebíč o postupu ve věci odcizení dvou soch ze zámeckého parku,
- inspekční zprávu ze ZŠ Budišov,
- zprávy Ministerstva financí,

schvaluje:

- hlavní účel Základní školy Budišov – příspěvkové organizace: poskytování základního vzdělávání dětí. Předmět činnosti základní školy je vymezen v § 44 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon v platném znění. Součástí příspěvkové organizace je školní jídelna, hlavní účel školní jídelny – stravování dětí a závodní stravování pro vlastní zaměstnance. Předmět činnosti je vymezen v § 119 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon, doplňkovou činností Základní školy Budišov – příspěvkové organizace a to: hostinskou činností, pronájem sportovního zboží,
- záměr odprodeje pozemku p.č. 598/1 o výměře 200 m² za cenu 100,- Kč/m²,
- záměr odprodeje pozemku p.č. 564/3 o výměře 547 m² za cenu 100,- Kč/m²,
- odkoupení pozemků od občanů, p. č. 3524/34, p. č. 3524/36, p. č. 3524/35,
- zprávu o výsledku přezkoumání hospodaření městyse za rok 2006 a závěrečný účet městyse za rok 2006 – bez výhrad,
- rozpočtové úpravy roku 2007 dle přílohy, doklad č. 33002–33006,

pověřuje:

- radu městyse řešením parkování na křižovatce u Václava,
- starostu a místostarosty prověřením situace ohledně nájemní smlouvy s Moravským muzeem Brno a jejím řešením.

Ing. Ladislav Dokulil, místostarosta, Petr Piňos, starosta

Činnost rady a zastupitelstva městyse v létě 2007

1. Byla dokončena projektová dokumentace protipovodňových opatření v Kundelově. Na základě ní pak městyse bude moci požádat o dotace z krajských grantů na výstavbu potřebných zařízení.

2. Přípravuje se zpevnění komunikace v lokalitě U Kuchyňky, kterým se mimo jiné zlepší příjezd k domu s pečovatelskou službou. Úprava bude zatím provizorní, protože se

počítá s vybudováním splaškové kanalizace (jako dešťová bude sloužit dnešní společná kanalizace). Zpevnění bude zatím šterkováním a po položení zmíněné kanalizace nepřijde nazmar, ale má sloužit jako podklad pro budoucí zřejmě živičný povrch cesty.

3. Nové rozvody elektrické energie v lokalitě U Kuchyňky byly vybudovány v červnu.

4. V základní škole proběhla v suterénu budovy částečná rekonstrukce rozvodů vody, které jsou po 50 letech v havarijním stavu, část školy dostala novou malbu, opraveny jsou i některé krovy na střeše školy a do nového školního roku dostali učitelé i novou sborovnu. Budova školy bude ještě vyžadovat mnoho dalších oprav a zlepšení, investice budou nutné i do vybavení školy. Městys Budišov přispívá na budovu a provoz školy částkou 1800 tis. Kč a na MŠ 700 tis., což je dohromady cca 27 % celkového rozpočtu městyse. Městys jako jejich zakladatel zahájil jednání s oběma právními subjekty a radou školy o financování, rozvoji základní a mateřské školy i o aktivitách ZŠ, které vyplývají z podmínek její právní subjektivity.

5. V mateřské škole je vymalováno, to však neznamená, že by tím bylo vše hotovo, ještě bylo třeba vyřešit podlahu. Levnější by bylo vyměnit koberce, které již dosloužily. Toto řešení však není nejlepší, neboť čištění koberců, údržba podlahy a další práce náklady do budoucna mohou velmi zvýšit, navíc se nikdy nepodaří zbavit se prachu z betonové podlahy. Takové úvahy vedly radu městyse k tomu, že se rozhodla alespoň v rozhodující části položit plovoucí podlahy, které prach odstraní úplně a jejichž vyšší cena bude vyvážena menšími nároky na údržbu, delší životností a zlepšením prostředí v dětském útulku.

6. Proběhla návštěva státního rybářství Velké Meziříčí, kde se jednalo o možnosti vyčištění rybníků v katastru městyse. Ke zlepšení kvality koupání byla vznesena i žádost o zkulturnění prostředí u rybníka Pyšelák, který je ve vlastnictví státního rybářství.

7. Ač to zprvu nevypadalo, přece jen se stihlo dokončit rekultivaci pozemku po „rybníku“ Pekařák. Zatím je plocha zatravněna. Po sednutí materiálu a povrchových úpravách (což bude možné nejdříve za rok) vznikne zřejmě park. Někomu se může zdát, že by zde mohlo být tolik potřebné dětské hřiště. Ale takové návrhy asi neobstojí. Vedle frekventované křižovatky silnic na místě bez stínu (stromy rostou dlouho) nebude vhodné, spíše se budeme snažit o rozšíření hřiště u mateřské školy, kde je místo vhodnější. Času na rozhodování o vzhledu a účelech budoucího parku bude dost, na něčem se pracuje ve škole a kdo má zájem, může si zahrát na zahradního architekta a zkusit navrhnout úpravu budoucího prostranství. Mohou k tomu posloužit mapky dnešního stavu, které lze na požádání získat na úřadě městyse i ve stánku s novinami. Do nich může každý zakreslit svou představu a odevzdat na úřadě městyse (stačí i do schránky určené k připomínkám občanů), ať je co nejvíce inspirace.

rada a zastupitelstvo městyse Budišov

Poděkování hasičům

Dovolu, abych touto cestou poděkoval oběma hasičským sborům (Budišov a Míhoukovice), které zajišťují akceschopnost naší zásahové jednotky, za obětavou práci při likvidaci četných požárů, které se objevily zejména v poslední době v okolí Budišova. Jsme si vědomi, že jejich činnost je dobrovolná a chrání náš soukromý i společný majetek v době svého volna bez nároku na odměnu.

Za zastupitelstvo městyse Petr Piňos, starosta

ZPRÁVY

Základní škola Budišov v akci

Měsíce květen a červen nás sužují velkým teplem. Rtut' teploměru nebezpečně šplhá nad tropické třicítky. Žáci ze Základní školy v Budišově i škol z blízkého okolí se však nevzdávají! Vědí, že ani horké počasí je neodradí od sportovního klání, které se pro ně chystá...

Ano, 31. 5. 2007 v rámci Dne dětí proběhla pro II. stupeň Atletická olympiáda. Kromě „domácích“ se řady disciplín (hod kriketovým míčkem, vrh koulí, skok daleký, běh na 60 m, běh na 800 m, štafeta 4×200 m) zúčastnili i „přespolní“ z Rudíkova, Tasova a Vladislavi. Žáci byli rozděleni na mladší a starší, dívky a chlapce. Za hlasité podpory kamarádů se soutěžící snažili vydat ze sebe ten nejlepší výkon. Radost z vítězství panovala jak v disciplínách jednotlivců, tak převážně ve štafetě, kde sehrané týmy neměly konkurenci. Poražených však nebylo. V duchu olympijské myšlenky zvítězili všichni!

Další akcí, tentokrát společnou pro celou školu, byl Běh Terryho Foxe. Životní příběh mladého Kanadana, který se po amputaci nohy vydal na maratón naděje, jistě netřeba představovat. Během maratónu uspořádal finanční sbírku na výzkum rakoviny. Z dobré vůle se stala tradice, která pronikla daleko za hranice Kanady. I naše škola navázala 19. 6. 2007 na tuto tradici. Přišli ji podpořit žáci z Rudíkova, Tasova a dokonce i nejmenší děti z budišovské mateřské školy. Kdo měl chuť, absolvoval trasu v délce 3600 m, pro méně zdatné byl připraven okruh dlouhý 900 m. Nejen běh či chůze, ale i stanoviště s různými úkoly i ukázkami (zdravověda, karate, střelba ze vzduchovky, druhy hasicích přístrojů aj.) obohatily dopolední program. Ten byl ukončen osvěžujícím občerstvením. A na úplný závěr? Všichni odcházeli s pocitem, že něco udělali pro dobrou věc. Velký dík patřil i sponzorům, kteří ochotně celou akci podpořili.

Eva Šabatová, ZŠ Budišov

Padajátra

Účastníci Padajátry – „pěší poutí“ byli v Budišově především slyšet, a to 19. července kolem poledne u sousoší sv. Václava. Jejich neustále se opakující zpěv „Hare Krišna Hare Krišna Krišna Krišna Hare Hare Hare Ráma Hare Ráma Ráma Ráma Hare Hare“ za doprovodu harmoniky a bubínku poutal na sebe pozornost kolemjdoucích. A nebyl to jenom zpěv. Volské spřežení zapřažené v otevřeném voze se sedící sochou v životní velikosti a tančícími dívkami, jejichž šat připomínal změl vlnajících šátků, působily

v těchto místech impozantně. Posléze se průvod s vozem taženým voly vydal na cestu Budišovem, při které zval na večerní program před školou.

Během večera se mísil tanec ze zpěvem a poutníci rozdávali vedle pečiva i literaturu seznamující s jejich filozofií. Z její bohatosti snad jedna myšlenka indického mystika Lokanátha Svámi Mahárádži, jenž svoji „Padajátru“ zahájil v Indii roku 1984: „Naším posláním je mimo jiné pomoci lidem pochopit, že rozřešit světové problémy se bez transcendentálního přístupu nemůže podařit. Miliony lidí začínají být rozčarovány městským životem. V zaslepené honbě za hmotným pohodlím jsme ztratili některé z našich nejdůležitějších hodnot. Padajátra nám připomíná, že skutečné štěstí lze najít v jednoduchosti, v životě spjatém s přírodou a se zvířaty, ve spokojenosti se základními životními potřebami a v pochopení, že život by měl být zaměřený na Boha.“

Na druhý den se poutníci, jejichž cesta začala 6. července v Protivanově a pokračovala přes Blansko, Tišnov, Velkou Bíteš, Náměšť nad Oslavou, z Budišova vydali do Trnavy a jejich cílem byla 21. 7. Třebíč.

Výstava v Budišově

Opět po roce uspořádali členové základní organizace českého svazu chovatelů v Budišově soutěžní výstavu drobného zvířectva O putovní pohár městyse Budišova.

Letošní výstava byla na počet a druhy vystavených zvířat poněkud slabší, jelikož z veterinárních důvodů nesměla být vystavována drůbež, holubi ani exotické ptactvo.

Posuzovatel Miroslav Caha st.

Přesto přes tři sta dospělých návštěvníků a téměř dvojnásobný počet dětí odcházelo z výstavy spokojeno. Vystaveno bylo 185 králíků třiceti plemen a jejich barevných a kresebných rázů. Téměř třetina králíků byla nabídnuta k prodeji, zájemci o koupi si mohli svoje chovy doplnit o kvalitní chovná zvířata. Zájem o koupi zvířat předčil očekávání.

Ke zpestření výstavy přispěly doplňkové expozice zakrslých quessantských oveček, morčat, křečků a činčil. Velkou atrakcí v neděli byla ukázka několika hadů, které obdivovaly nejen děti, ale i dospělí.

Bohatou tombolou byly děti nadšeny, odnášely si domů nejen školní potřeby, ale i sladkosti, krmiva pro psy a kočky i jiné drobné výhry.

Posuzovatel Miroslav Caha ml.

Touto výstavou však letošní činnost členů základní organizace nekončí. 6 září se v areálu uskutečnil celokrajský nákupní trh plemenných kozlů. Velký chovatelský svátek pro organizaci bude 1. a 2. prosince letošního roku, kdy se zde již po druhé uskuteční celostátní speciální výstava holandských králíků. Posuzování zvířat proběhne 1. prosince od 9 hodin s možným přístupem veřejnosti. Zájemci, které zajímá, jak posuzování králíků

probíhá, budou mít příležitost toto posuzování zhlédnout. Vystaveno bude přes 200 holandských králíků v 17 barevných rázech, což je počet, který se u jiného plemene nevyskytuje. Těšíme se, že i tuto akci si nenecháte ujít.

Josef Dobrovolný

Celostátní setkání mládeže Tábor – Klokoty 2007

Ve dnech 13.–19. srpna 2007 se uskutečnilo v jihočeském městě Tábor Celostátní setkání mládeže (CSM). 6000 mladých účastníků čekal týden plný modlitby, koncertů, přednášek, možností společenství, nových přátelství apod. Celým týdnem nás provázely skupiny SBM (Schola brněnské mládeže) a kapela Credenc.

Z budišovské farnosti nás jelo 7: Martina a Petra Bednářovy, Irena, Eva a Iva Rybníčkovy, Lucie Eliášová a Alois Bačák. Z Budišova jsme vyjeli vlakem v pondělí ráno v 9 hodin do Křižanova. Zde jsme přestoupili na speciální vlak, který byl vypraven z Brna a byl určen pouze pro účastníky CSM. Do Tábora jsme dojeli před pátou hodinou odpoledne. Zde na nás čekali organizátoři, kteří nás směřovali do Klokot. Tam jsme se museli zaregistrovat. Poté jsme byli nasměrováni pořadatelé do ubytovacích zařízení. Ubytování bylo po celém městě Táboře, ale i v Sezimově Ústí. Pro Brněnskou diecézi bylo vybráno právě Sezimovo Ústí, kam jsme jezdili zdarma městskou hromadnou dopravou. V pondělí večer od 19.30 začal úvodní program na hlavním prostranství v Klokotech.

Každé ráno jsme začínali v 8 hodin ranní modlitbou. Po ranní modlitbě následovala katecheze vždy na jiné téma. Téma úterní katecheze bylo: Osoba Ježíše Krista. Vedl ji Mons. Karel Herbst. Odpolední program vždy nabízel velký výběr možností koncertů a přednášek. Za celý týden jsme si mohli vybrat mezi 200 přednáškami (workshopy), které si pro nás připravilo více než 140 přednášejících. Tyto přednášky byly buď praktické, např. Dramatika, tvorba scének a pantomimy, Kurz tanečních, Autorský hudební workshop; dále ze života, např. Přes hvězdy k Pánu Bohu, 2 v 1 – fotograf a kněz, Šikana – týká se i mě?, Když jde v životě o sekundy, Já a křesťanství apod. Mezi workshopy, které jsme navštívili, patří DRUM DREAM. Vedl jej P. Lukáš Engelmann. Jednalo se o spontánní chvíli (asi 2 hod.), kde jsme se snažili naplnit slova žalmu 150 „Chvalte Pána bubnem a tancem!“ Tento workshop byl na příjemném místě v přírodě. Bylo zde připraveno mnoho bubnů – djembeů. P. Lukáš nám ukázal, jak se na djembe bubnuje, kdy jej lze použít u křesťanských písní, a také nám dal návod, jak se ububnovat k smrti. Naštěstí jsme všichni přežili. Nyní byl čas se vrátit na večeri a večerní mši svatou. Další workshop s názvem Hudba v liturgii vedl P. Marcel Javora – kněz ve Vysočanech u Blanska, současně vyučuje na Teologické fakultě UP v Olomouci liturgický zpěv pro kandidáty kněžství. Tato přednáška byla o významu hudby a zpěvu v pokoncilní obnovené liturgii. O umění jako nové možnosti poznávání Boha. Zabýval se vhodností užití různých hudebních nástrojů a žánrů v liturgii, otázkou volby písňového repertoáru, vztahy členů schol, spolupráci s faráři, praktickými podněty pro nácvik písní atd. Neméně zajímavou přednášku jsme vyslechli od P. Zdenka Wasserbauera – v současné době je spirituálem Arcibiskupského semináře v Praze. Zabýval se tématem, jak si povídat s Bohem a přijmout jej jako opravdového přítele.

Středem všech koncertů byl střeďeční benefiční Koncert pro Haiti, který uváděl známý moderátor Aleš Juchelka. Na pódium uvedl autora Hymny pro Tábor Richarda Čanakyho ze Slovenska a australsko-americkou pop-rockovou hvězdu Rebeccu St. James, držitelku prestižní ceny Grammy. Při vystoupení vládla úžasná atmosféra. Výtěžek z tohoto koncertu byl věnován na dostavbu školy ve Baie de Henne a na podporu dětí, zapojených na Haiti do programu Adopce na dálku.

Na setkání mládeže nechyběl ani sport. Nejen, že jsme mohli využít různých sportovních aktivit, které si pro nás připravilo sdružení Orel, ale mohli jsme i zhlédnout dva fotbalové zápasy. První z nich se uskutečnil ve středu, kdy hráli kněží proti Schole brněnské mládeže. Druhý pak v sobotu mezi dvěma týmy řádových sester.

Tento týden nám přinesl mnoho nových zážitků, zkušeností, přátelství... Zakončili jsme jej sobotní vigilií. Na té jsme si naposledy zazpívali ze Scholou brněnské mládeže a prožili společenství mladých. V neděli ráno jsme nasedli do vlaku a vrátili se zpátky do svých domovů.

Eva Rybničková

Zvláštní druhy duší a duchů, které obývají stromy, krajiny, kameny, malby. Na krajinu musíme nazírat jako na dryádu nebo oreádu. Krajinu máme pociťovat jako nějaké tělo. Každá krajina je ideální tělo pro zvláštní druh ducha.

Novalis – Fragmenty

Z HISTORIE

Ze Školní matriky a kroniky dvoutřídní národní školy v Budišově 1885–1909

Z ohlašovacích kostelních knihy vypsáno toto:

1857. Začal p. Nejedlý v hlásky psáti latinkou. Do té doby panovalo písmo kurretní = švabach.

1858. dca VIII. p. Pent. V čas žní a v čas vybírání jabloušek se mohou přes pět týdnů držeti prázdniny. Tento čas se tak rozdělí, že nyní v čas žní po tři týdny od zejtřka počínaje škola držeti nebude. Druhé prázdniny se ohlásí, až přijde čas k vybírání jabloušek.

1862 dca in Albis. V pondělí byla v čas služeb Božích na hřbitově venku rvačka mezi některými nezvednými chasníky z Nárámče a ze Studnic, při které prý křiváky najevo přišly.

1863. Dominica Penta kosten. V pondělí bude se světit nově vystavená kaplička ve Studnicích. O 2 hodinách budou zde litanie a sv. požehnání, po požehnání půjdeme v procesívě do Studnic, kdežto se kapla slavně posvěti.

1875 ned. 14. po sv. Duchu. Odpoledne bude se nová škola v Nárámči světiti.

25. prosince 1880, vys. ur. p. patron kostela Budišovského p. Norbert svob. pán z Barattu, zakoupil nový menší zvon a daroval ho na nejdelší časy farnosti Budišovské, a to proto, aby se usadil mír a pokoj dřívější.

1880, v ned. XIII. po sv. Duchu na nanebevstoupení P. M., konati se bude slavné svěcení sochy Lourdské P. Marie

1881, ned. IV. po sv. Duchu, bude se světiti u Rohů nový kříž, jen postaven po † Frant. Požárovi půlláníkovi č. 3 z Rohů.

1881, ned. 5. po sv. Duchu, bude se světiti nový kříž k Holejskému dvoru, kterýž, podle slibu svého, jež v r. 1878 v Bosně uprostřed tuhého ohně nepřátelského, učinil, postaviti dal zdejší láník Frant. Zezula č. 60.

25. září 1881 – odpoledne se bude světiti nový kříž jež na cestě k Doubravě postaviti dal soused Budišovský Václav Machát č. 37

23. července 1882, vybidnutí ke sbírce pro vyhořelé v Netíně, kdež dne 10. července t. r. velkým požárem 38 domů vyhořelo.

22. října 1882 průvod do Kamenné a tam slavnostní svěcení nového kříže jež postavil Jan Matoušek.

9. září 1883 bude se konati slavné posvěcení sochy P. Marie, která zdejším výpomocným spolkem „Včela“ postavena na místě před kostelem.

23. září 1883 svěcen v Kamenné nový kříž, jež dal postaviti Frant. Prokeš, ½ láník v Kamenné.

1884 ned. 24. po sv. Duchu. Nad Rejdůvní byl na útraty spolku „Včely“ obnoven dřevěný kříž a obraz za 19,5 zl. a dnes vysvěcen.

30. 8. 1885 o 3 hod. je slavné svěcení školy v Tnavě.

1885 v neděli dne 23. srpna bude se světití nový kříž mezi Hodovem a Studnicemi, na cestě mezi Budišovem a Rohy. Postavili jej manželé Václav a Barbora Pospíšilovi z Hodova č. 16.

Z kroniky 1885–1909

Z 18. na 19. května 1873 asi o půlnoci spustil se náhlý liják jen to crčelo a právě nad Budišovem křížem blesky chodily až konečně po 4krátě se ozvaly. Ona prška poněnáhu přestala; poslední však uhození zastihlo na vých. straně dům Frant. Mezlíka. Blesk vjel do domu, římsy a náčiní železné se na dobro rozsypalo a poházelo. Ve světnici veliké zděšení, aniž by koho to život stál, vyjma kočky, která v okamžiku mrtva byla.

Dne 22. září r. 1885 byla prohlídka železniční trati na budišovské půdě, sousedé byli rozhorleni, jmenovitě Frant. Zezula č. 60, Jos. Lysý č. 64. Frant. Dobrovolný č. 21 (jenž řediteli velkostatku p. Emilu. Silvestru vyhrožoval, že za tento skutek jako onen správce, jenž obci „žleb“ odňal, strašiti bude). Starosta musil také, ač kvůli p. řediteli nerad, protokol proti směru této dráhy založiti. Protokol si neopsali, a zápisník komise a zvláštní zápisník p. ředitele nevyslechli – pak nevěděli, oč se jedná.

Když lid rozloben byl, vidoucí tu měřiče u Kašpara č. 61, kotouče, boudy, lid vlašský atd. stále sem se stěhovati, usmyslili se páni z výboru, starosta a první radní o to, teprve teď pěči vésti, by dráha původním směrem vedena byla.

Byli v Třebíči u advokátů o sepsání odporu, ale žádný (Lohnceweif, Kofránek, Blahovec) nevěděli, a z jich řeči kusé nepoznali důvody protivníků – a konec – že nepsali žádný protest, ale Dr. Blahovec odkázal je na poslance Mezníka, zástupce zdejšího na říšské radě; k němu by jeli a s ním k ministerstvu obchodu se odebrali a tam proti směru dráhu bojovali

Dne 1. října večer odjeli. Dne 3. byli doma. Mluvili jen s dry. Mezníkem a Kusým, ti slíbili prý pomoc všestrannou. Uvidíme! S ministrem obchodu mluvití nemohli, měl stání u správního soudu nejvyššího.

30 dnem října 1885 začat sklep na nádraží. 13 dnem listopadu náspy se dělaly. 3 dnem prosince na „Dlouhých“ navázeli hráz. Začal tam kopati Novák z Rychnova (Neu Reichenau) z Čech se svojí manželkou. 10. prosince 1885 přestaly náspy navázeti pro tuhé mrazy. Nyní láme lid kámen a štěrk.

Dne 1. ledna 1887 vlak ráno o 5 hod. z Meziříčí vyjedší na hranicích budišovsko-hodovských ve vývoze zůstal v záměti státi a musil do 11 hod. čekati, až pro něj z Meziříčí lokomotiva dojela a nazpět odtáhla. O 1 hod. s poledne byly i s 11 cestujícími nazpět v Meziříčí. Dne 2. ledna o 11/4 jel opět do Studence.

26. 7. 1888 o ¼ na 4 setkaly se nad Pyšelem a okolím dvě bouře, jedna na jihu, druhá na západu. Průtrž mračen a liják s kroupami trval jen do ½ 4, ale poškodil pole, cesty a žně, které byly v plném chvatu. Náves pyšelská byla jedním rybníkem, starostovi prasata se topila na dvoře, dali je do košin na vůz, voda šla přes hráz rybníku dolního obecního.

Severně od klášterského rybníka blízko kříže na kopečku na poli hostinského z Rudíkova p. Frant. Krausa zapálil blesk mandel žita. Hrotovská nadučitelová pí. Mína Všetečková se dvěma dítkami: Ladislavem a Mínou jela do Budišova a za sestrou zde na

návštěvu a před jejich zraky se to stalo. Pí. hostinská rudíkovská i s dítkami a čeledínem ušla pohromě, ne-li smrti tím, že v tu dobu o několik kroků od mandele se vzdálila.

V Nárámči zabil blesk ženatého domkaře Kudrnu, právě když snopy na hromadu snášel.

9. října ve středu 1895 večer o ½ 8 hod. vypukl v Hodově při vaření povídlí u „Vlčků“ oheň, jenž prudkým větrem jihovýchodním rozdmýchován jsa 13 domů zničil a vše, co v nich ukryto, strávil.

18. 1. 1899 dělníci elektrotechničtí postavili včera zde na kanceláři panském telefonický přístroj (tyče a dráty stojí jež asi 4 neděle přichystány), dnes usazovali přístroj ku telefonování v Tasově a odpoledne, jakmile hotovi, z Tasova sem dali znamení a dorozumívali se.

27. srpna 1909 pojata bude do meziměstské dopravy telefonní nově zřízená síť státního telefonu v Budišově u Třebíče s veřejnými hovornami a abonentními stanicemi připojením k meziměstské telefonní lince Velké Meziříčí – Budišov.

20. 6. 1905 stavěli telegrafní tyče ze zámku do Topola v Nárámči, aby ze zámku do kanceláře v zámku, k doktorovi a do Topola telefon vésti mohli.

Ve čtvrtek ráno (o ½8 hod) 9. července 1903 vzňal se v Drápelově stodole oheň neznámým způsobem a v krátké době strávil stodolu Hladkého Václ. z č. 62, stodolu Pospíšila Antonína z č. 63, stodolu Lysého Martina z č. 64 stodolu Chyby Václ. z čís. 65 se všemi zásobami, stroji mláticím, řezačkami i mlýnky. Škoda je velká, ale jsou pojištění a sice: stodola u čís 62 na 400 K, u čís. 63 na 600 K, u čís. 64 na 900 K, u čís. 65 na 460 K. Číslo 63 a 65 dostanou celé obnosy pojištěné, č. 62 a 64 se srážkami.

Odpoledne, dne 23. dubna 1904, blížila se od Valdíkova k „Oboře“ větrná smršť. Byl to malý mráček černý jako uher, rozbíhal se, srážel se, převaloval se rozdivně huče, jako by nesl hroznou spoustu krup aj. zla. S touto rychlostí vrazil k „Postránskému“ rybníku, na druhé návrší (první hned u hráze je holé vykácené loni) a v lese se zatočil a kus lesa vyvrátil i s kořeny, mnohé stromy spřerázel, jiné naklonil. Odtud žena se dále přišel na hráz Němcova vysušeného rybníka v oboře otočil se zpět do lesa a zase tam mnoho stromů přelámal, vyvrátil a ze země vytrhl. Všechny stromy leží vršky k sobě položení. Hučel jako by vlak šramotil a dal se směrem mezi Rudikov a Přeckov. Škody udělal tu mnoho: na 2000 mohutných stromů musí býti odklizeny.

31. 10. 1905. Dnes opsal jsem diplom prvního čestného měšťana Budišovského Karla Nováčka. Diplom zní:

Nížepsané představenstvo usneslo se jednohlasně pana Karla Nováčka, bývalého představeného obce Budišovské pro jeho věhlasné zásluhy co čestného měšťana přijmouti.

V Budišově dne 21. července 1867

Josef Krška, radní, Jan Klippl, farář, Tomáš Krčál – výbor, Frant. Vrba – výbor, Jan Chyba – výbor, Jan Veselý – učitel, Tomáš Pruša – výbor, Frant. Peša – podučitel

*Záznamy ve školní matrice a kronice provedl pan řídící Jan Tvarůžek
(Školní matrika a kronika byla do redakce zaslána JUDr. Jiřím Štelovským,
jemuž Jan Tvarůžek byl pradědečkem)*

Výpisky z kroniky jazykově neupravovány.

Vysvětlivky k termínům z předkoncilního církevního kalendáře

dca = Dominica

Dominica (lat.) = den Páně, neděle

Dominica in albis (lat.) = 2. neděle velikonoční, Bílá neděle

p. = post (lat.) = po

Pent., Penta kosten viz Pentacoste

Pentacoste (lat. z řečtiny) = padesátý den po Velikonočích = Letnice = svátky Svatodušní

Co se psalo před sedmdesáti léty

Pro stát sociální spravedlnosti a lásky

Musíš užívatí při svém myšlení a konání svého rozumu, rozeznávatí dobré od zlého, užitečné od škodlivého, pravdu od lži, potřebné od nepotřebného, miluj dobro a krásno, je haj a šíř.

Uvědom si trvale, že žiješ ve věčnosti, že jsi dědicem ohromného počtu předků různého způsobu života, jejich vad a předností, jsi článkem, spojujícím minulost s budoucností; na tobě že bude záležeti, jaké bude tvé potomstvo.

Vyvoliv si užitečné povolání, zdokonal se v něm, jak nejlépe dovedeš. Volného času užij k obohacení ducha, poznání přírody a světa. Nemrhej časem, energií, oddej se jen dobrým a čistým myšlenkám.

Pamatuj, že získaného majetku jsi jen *dočasným správcem*. Nic jsi na svět nepřinesl, nic s něho neodneseš – toť majetek národa, lidstva. Majetek, jak hmotný, tak i duševní, použij k rozšíření dobra, k pomoci slabým a k povznesení a zkrášlení vlasti. Tak splácíš dluh za užívání dědictví pokolení minulých.

Co můžeš, vykonej sám, nech si co nejméně sloužiti. Nespoléhej na cizí pomoc, ale hled' si sám pomoci.

Popřej každému obživy, místa a všeho, čehož ke svému rozvoji potřebuje, neboť není horšího nad sobectví, které zabírá druhým místa na tomto světě a darů země.

Vesele se dívej do světa a šíř všude radost: vlídné slovo, laskavý pohled, upřímný ruky stisk a soucit s trpícími změní tvé okolí k dobrému.

Obnovuj se každý den znovu a znovu, načerpej nové síly a radostně tvoř. Nový život začni ihned; odložíš-li na zítřek, nebude to již nikdy.

Neukazuj na chyby druhých, neraduj se z nich a nechtěj jimi zakrývatí chyby své. Odpouštěj – tak někdy nejvíce pokoříš svého odpůrce.

Usiluj vždy o jednotu lidí, neboť vše, co působí k sjednocení lidí, je štěstím a krásou.

Z Rodinného kalendáře Nového lidu 1937; text vybral Zdeněk Sedláček st.

Z historie mlýnů na řece Jihlavě

K prvnímu mlýnu se vypravíme do obce Číchov. Mlýn, který zde již nestojí, byl postaven ve druhé pol. 19. století Václavem Bruknerem. Po jeho smrti, v roce 1923, koupil mlýn Werner a ten je prodal roku 1926 pardubickému bankéři Václavu Kubíkovi, který mlýn pronajímal různým nájemcům, z nichž poslední byl Leopold Čermák. Při

mlýně bývala i pila, vše poháněno dvěma mlýnskými koly, později nahrazenými vodní turbínou a v 30. letech kamenné mlýnské složení nahradily válcové stolice. V 50. letech byl mlýn zestátněn a místní JZD jej využívalo na šrotování krmných směsí. V roce 1978 byl mlýn s pilou zbořen a na jeho místě postavena víceúčelová budova, ve které je dnes obecní úřad, hostinec, ubytovací prostory a prodejna potravin.

Mezi Čichovem a Přibyslavicemi, pod Červenou Lhotou, býval mlýn Chrástkův nebo také Frejtichův. Měl kamenné mlýnské složení. Kolem roku 1850 byl na mlýně Chrástka, v roce 1880 Brückner a posledním mlynářem byl Frejtich. Obilí se zde mlelo až do roku 1918 a šrotovalo se do roku 1925. Bývalý Frejtichův mlýn byl zbořen a na jeho místě postaveno rekreační středisko.

Pod Frejtichovým mlýnem byl mlýn Otrubův nebo také Kratochvílův, byl poháněn vodním kolem na spodní vodu, měl jedno kamenné mlýnské složení a v provozu byl do roku 1918. Posledním mlynářem na něm byl Kratochvíl. Kratochvílův mlýn byl zbořen a na jeho místě postavena rekreační chalupa (herce Bořivoje Navrátila).

Rezkův mlýn u Nové Vsi

K prvnímu dodnes stojícímu mlýnu se vydáme k Nové Vsi u Okříšek, kde býval mlýn Rezkův, patřící Homolkovi, který ho pronajímal Novotnému. Mlýn byl poháněn turbínou a na mletí měl mlýnské stolice. Novotný zde mlel až do roku 1947, kdy byl mlýn zrušen. Ze mlýna se zachovala budova.

K dalšímu mlýnu se vydáme pod obec Petrovice, kde býval tzv. Červený mlýn. Podle pověsti to býval mlýn třebičského kláštera. Roku 1559 patřil Kabelkovi, potom dvěma Angličanům. Asi v 18. století byl podle pověsti panský a mlel se v něm krevl pro výrobu

železné rudy. V roce 1849 mlýn koupili František a Johana Brýdovi. Od Brýdových mlýn, v dražbě roku 1900, koupili Jan a Františka Nahodilovi, a ti jej, ještě téhož roku, prodali Františku a Elišce Křečkovým. V roce 1911 při mlýně vyhořela pila, která již nebyla obnovena. V roce 1924 mlýn kupuje Karel Dobrovolný, který zde byl posledním mlynářem. Na mletí pořídil dvě mlýnské válcové stolice a Kaplanovu turbínu. Ve mlýně se mlely pšenice i žito. V roce 1950 byl mlýn z úřední moci zastaven.

Červený mlýn u Petrovic

Nad obcí Sokolí u Třebíče byli před rokem 1906 na mlýně Padrtovi, potom Volf, který mlýn za I. republiky prodal Kuzlovi a za války byl mlýn zrušen. Do dnešních časů se z něho zachovaly budovy.

Pod obcí Sokolí býval mlýn Fundelusův. V druhé pol 16. století zde hospodařil rod Palečků, který se zde udržel do roku 1668, kdy přešli na mlýn u Třebíče. Do 19. stol. patřil mlýn Stejskalům (narodil se zde J. Stejskal, za Rakouska-Uherska policejní ředitel v Praze a ve Vídni). Okolo roku 1906 patřil mlýn Fundelusovým, kteří ve mlýně mleli dříví pro papírnu v Příbyslavicích.. Kolem roku 1950 mlýn vyhořel a byl předělán na vodní elektrárnu.

V obci Říпов býval mlýn, který v druhé polovině 16. století vlastnil Lukáš Strachovec. K velké přestavbě mlýna došlo v roce 1920, kdy jej majitel Alois Zukanec vybavil mlecími válcovými stolicemi a turbínou. Od roku 1933 zde byl posledním mlynářem Bohumil Homolka.

Wolfův mlýn nad Sokolím

Homolkův mlýn v Řířově

Pazderníkův mlýn u Vladislavi

Jeřábkův mlýn u Vladislavi

Ve Vladislavi býval mlýn na horním konci mezi vsí a vlakovým nádražím. V roce 1833 jej koupil Tomáš Kučera a od něj, ještě v první pol. 19. století, Jakub Dobrovolný a po něm jeho syn. V roce 1900 jej koupil Jan Meloun, jehož dcera se provdala za Václava Pazderníka. V roce 1929 mlýn do základů vyhořel a za krátký čas jej Václav Pazderník znovu postavil. Pořídil dvě vodní turbíny o síle 45 koňských sil, čtyři mlecí válcové stolice a při mlýně zbudoval dvoukatrovou pilu. Dodával mouku pro pekárny. V době jarního tání a dešťů se stávalo, že přízemí mlýna bylo zaplaveno, v důsledku poškození jezu a mlýnské strouhy. V 50. letech byl mlýn zastaven a až po roce 1989 obnovena jen pila

Ve Vladislavi, u mostu na Číměř, stával Jeřábkův mlýn. Jeho majiteli byli: v roce 1775 Jakub Helman, 1789 Josef Helman, 1820 František Kment, ještě v témže roce Jan Dobrovolný a v roce 1880 byl správcem Jakub Dobrovolný (příbuzensky spjatý s Jakubem Dobrovolným z Pazderníkova mlýna). V roce 1910 jsou majiteli Josef a Marie Jeřábkovi. Za I. republiky byl mlýn vybaven válcovými stolicemi a poháněn turbínou. V 50. letech byl mlýn zastaven a znárodněn. V roce 1974 byl zbořen a v těch místech postavena mateřská škola.

Další mlýn pod Vladislaví byl přebudován na přádelnu, potom zde byla továrna na čokoládu a kolem roku 1906 se tam vyráběla umělá hnojiva a klíh, který se zde vyrábí dodnes.

Prachovna - Koněšín

Pod továrnou, v katastru obce Koněšín, bývala prachovna na výrobu střelného prachu. Na přelomu 18. a 19. století zde byli prachaři Jakub a Josef Čermákové (Čermákové byli potom mlynáři na nedalekém Čermákově mlýně, který se nacházel na protějším břehu Jihlavy), v první pol. 19. století zde býval prachař Zelniček. Osud prachovny se naplnil s koncem 19. stol, kdy zde došlo k výbuchu. K obnově již nedošlo. V roce 1911 došlo k prodeji provozních budov, které byly přestavěny na obytné stavení. Dům, který stával u prachovny, zůstal z velké části zachován. Ještě za II. svět. války zde, jako památka na prachovnu, zůstalo vodní kolo na horní vodu s náhonem, který vedl od splavu z řeky Jihlavy.

Další z prachoven na střelný prach se nacházela pod zříceninou hradu Rabštejn, mezi Skryjským a Dukovanským mlýnem, na pravém břehu Jihlavy. Byla to zděná budova se suterénem, přízemím a patrem. V něm klenuté stropy z kombinace kamene a cihel. V druhé pol 19. století již prachovna nesloužila svému účelu.

Za I. svět. války sloužila budova prachovny jako rekreační chalupa fotografa Skácela z Brna. Ten zde instaloval vodní turbínu na výrobu elektrického proudu, později sloužila jako rekreační středisko Lidových milicí a horníků z Oslavan. V roce 1970 byla budova zbořena a zatopena vodami nádrže u Mohelna.

Po proudu řeky Jihlavy jsme se přes mlýny stojící na jejím břehu dostali až k prachovněm. Moc z nich nezbylo, pouze archivní materiály nám umožní putovat proti toku času a představit si je v době jejich největší slávy. Vodu řeky Jihlavy spoutaly od Vladislavi přečerpávací Dalešická přehrada a vodní nádrž Mohelno, ale to už je jiná, současná kapitola.

Použité materiály:

Rod Dobrovolných – Vladimír Makovský, 2005

Mlynářský rod Stejskalů – Jan Padrnos, 1972

Československé mlynářství 1936

Mlýny na řece Jihlavě – Horácké noviny z 20. 6. 1990, Richard Paleček

Vyprávění pamětníků

Josef Mikulášek

Zlí lidé musejí páchat zlo z nenávisti ke zlům. Pokládají všechno za zlé a pak je jejich ničivá náklonnost velmi přirozená – neboť jako je dobro uchovávaní, tak je zlo ničící. To se nakonec potírá samo, a protiřečí si v samém pojmu, naproti dobro se samo potvrzuje a v sobě samém obstává a trvá. Zlí musejí jednat proti své vůli a zároveň podle ní. Vědí, že každý úder zasahuje je samé, ale přece nemohou upustit od úderu. Zloba je duševní choroba, která má své sídlo v rozumové soudnosti, a proto tak tvrdošíjná, vyléčitelná jen zázrakem.

Novalis – Fragments

Na lavičce

Před Chmeličkovými (nyní cesta z křižovatky U Václava směrem ke zdr. středisku)
zleva: P. Stanislav Kovařík, Emilián Chmeliček, Antonín Tesař a Jiří Šlesinger

Na ráhnech před kostelem
zleva: Josef Šulc, Ladislav Chyba, Josef Večeřa, Antonín Svoboda, Bohuslav David
a P. Stanislav Kovařík

Budišov kolem roku 1960

Pohled na Budišov od Náramče

Rejdúveň přes „Kuchyňku“

Na Městečku

Pohledy z archívu Marie Tůmové (roz. Vítové)

Z BUDIŠOVA

Primiční mše P. Jiřího Janouška

Na závěr primiční mše děkoval novokněz všem, kteří pomáhali při přípravě a průběhu slavnosti a dělali vše za něj. Přitom jmenoval pouze pisatele těchto řádků jako „toho hlavního“ a omlouval se, že nemůže zmínit všechny, protože by to nebylo možné pro velký počet jmen. Dovolím si nesměle polemizovat s označením „hlavní“ (těch hlavních bylo asi víc), s druhou částí, týkající se osobního poděkování všem pomáhajícím, nelze nesouhlasit. Ani tady se čtenáři nedočkají jmenovitého výčtu všech, kteří pomáhali P. Jiřímu Janouškovi se zajištěním primice. To by zaplnilo velkou část zpravodaje, určitě by se na někoho zapomnělo a konec konců ani nevíme, kdo všechno se na tom podílel. V každém případě byl velký zástup těch, kteří knězi pomáhali.

Ano, pomáhali, nesouhlasím totiž s jeho prohlášením, že farníci dělali všechno za něj. Vím dobře, že si hodně řídil, rozhodoval a vymýšlel sám. Na něm a jeho rodině byla také velká zodpovědnost za hladký průběh slavnosti. Jim tedy patří první část poděkování.

Další vyjádření díky bude patřit zastupitelstvu, radě a úřadu městyse, včetně pracovníků Technických služeb Budišov. Všichni si uvědomili, že na zástupcích městyse leží velká odpovědnost. Pokud se vše povede, nebo bude něco v nepořádku, nebude se říkat, že tomu novokněži se to nepovedlo nebo povedlo, ani že farnost to zvládla nebo nezvládla, ale všichni řeknou, že v tom Budišově to bylo perfektní nebo to stálo za... nic. Toto všichni velice rychle pochopili a bez rozdílu stranické příslušnosti (absolutně) dělali pro to vše. Nikdy nebyl Budišov tak uklizený, tráva na místě slavnosti i na místech pro parkování byla posečená, mobilní toalety byly na místě, podařilo se dokonce zajistit objížd'ku, takže účastníci měli dostatek klidu.

Díky patří všem, kteří přispěli pomocí s přípravou tiskovin, materiálů a darů. Farnost také zajistila ubytování pro kněze i pracovníky TV Noe a pod vedením svého faráře se postarala o vše potřebné z hlediska duchovního i materiálního.

Občané městyse a ostatní farníci pomáhali téměř všichni. Pod vedením stavební hutě Široký postavili zastřešené pódium, které farníci a hlavně farnice vedené firmou Zahradnicví Ing. Ladislav Molnár vyzdobili květinami a krásným květinovým křížem. Dovozy a rozestavení laviček, zapůjčených ze zimního stadionu v Třebíči a z okolních obcí, zajistili také farníci. Zemědělské družstvo Budišov také přispělo technikou i proviantem. Spousta farníků se podílela na pečení cukroví a koláčků, finančních darech, úklidu okolí kostela a výzdobě vnitřku kostela. Farníci ze sousední pyšelské farnosti se také zúčastnili radou a pomocí. Ti už svou zkušenost s primicí měli v loňském roce.

Při přípravě a průběhu slavnosti pomáhali také členové obou sborů dobrovolných hasičů a Sokola Budišov. Také Budišovské ženy a jejich příznivci pomáhali, zajistili místo pro podávání nápojů a úpravy místa primice včetně deštníků a přístřešku pro zpěváky. Přístřešek pro muzikanty zajistila firma Man, další přístřešek pro zpěváky pocházel ze Základní školy Budišov. Ta také spolupracovala, zejména při zajištění pohoštění v jídelně i úklidech.

Při vlastní primiční mši i při duchovní přípravě pomáhali kněží včetně loňského novokněze ze sousedního Pyšela. Díky patří i všem ministrantům, za zajištění hudebního doprovodu naší schole, souboru Musica Animata Humerus z Třebíče i dechové hudbě Rouchovanka.

Vše snímala televize Noe, která má zásluhu na zaznamenání celé slavnosti. Zde je třeba poděkovat i těm, kteří se přes obtíže (obecní zásuvky byly příliš daleko) zasloužili o přívod potřebných ampérů pro tuto televizi, i občanům, kteří pro to poskytli své zásuvky. Dík patří i těm, kteří vyprovázeli průvod ke mši zvoněním na velký zvon ve věži budišovského kostela.

Množství pomocníků, zejména z řad sokolů a hasičů, se uplatnilo při řízení dopravy a provozu na parkovacích místech. Je třeba také ocenit ty, kteří během slavnosti rozdávali tiskoviny, pečivo a nápoje. Ocenění si zaslouží všechny kuchařky, výčepní i další, zejména z členů rodiny novokněze a dalších ochotných, kteří pomáhali roznášet pohoštění v kulturním sále a jídelně školy.

Určitě byli i další, kteří se nějak podíleli na přípravě a průběhu primiční slavnosti. I těm patří dík, stejně jako těm, kteří přispěli finančně. Pán Bůh zaplať všem výše uvedeným. Všichni přispěli k tomu, že jsme doprovodili našeho novokněze na cestě k jeho farníkům.

A jak to všechno probíhalo? V minulém čísle zpravodaje vyšla celá příloha o Budišově, kostele, farnosti, Jiřím Janouškovi i programu primice. Ale v zájmu úplnosti je třeba vrátit se dva roky nazpět.

V sobotu 28. června 2005 jel autobus s budišovskými farníky do Brna, kde v katedrále sv. Petra a Pavla brněnský biskup Mons. Vojtěch Cikrle vysvětil na jáhna Jiřího Janouška z Budišova, společně se třemi dalšími jáhny. Jedním z nich byl i Zdeněk Fučík z Pyšela. Přítomen byl i Mons. Karel Pavlíček, kněz pocházející z Budišova, kde sloužil slavnou primiční mši v roce 1970.

Na druhý den, v neděli 29. června 2005 při nedělní mši sv., budišovský farář P. Václav Novák, který spravuje i farnost pyšelskou, uvedl do chrámu Nanebevzetí P. Marie a sv. Gotharda v Budišově oba jemu svěřené služebníky.

Zdeněk Fučík byl vysvěcen v Brně na kněze již za rok, 17. června 2006, a v sobotu 1. července 2006 se v Pyšelu konala primiční mše, hojně navštívená i budišovskými farníky. Již tam jsme sbírali zkušenosti pro příští rok, kdy jsme se i my měli dočkat.

V neděli 2. července pak P. Fučík již sloužil mši v budišovském kostele a jáhen Jiří Janoušek opět nechyběl. Pyšelský novokněz pak po mši udílel osobní požehnání všem přítomným.

Následující rok již byl rokem příprav. Již v předstihu se zajišťovaly pozvánky, obrázky, viněty na primiční víno, zajišťoval se materiál a rozdělovaly se úkoly. „Na place“ pod bývalým rybníkem Pekařák pak příprava začala již tři týdny před primicí. Místo si vybral novokněz sám, a bylo velmi symbolické, že podium bylo jen několik metrů od místa primice Mons. Pavlíčka před 37 lety. V oněch dnech započaly i mohutné přípravy gastronomické.

Mezitím, v sobotu 23. června 2007, se opět naše farnost vypravila do Brna. Hlavní (alespoň pro nás) aktéři – biskup, jáhen, farář, P. Fučík i Mons. Pavlíček – byli stejní jako před dvěma lety, avšak nálada ještě slavnostnější. Přítomen byl i starosta městyse Petr Piňos. Blahopřání budišovských, pyšelských i jiných farníků (včetně „šíleného spolča“) i četných členů rodiny novému knězi nabrala konce. Ale přece jen jsme se nakonec vydali k Budišovu připravovat tu velikou oslavu Boží milosti v našem městysi.

Na den sv. Cyrila a Metoděje 5. července 2007 jsme se konečně dočkali. Počasí nám odborníci neslibili moc vlídné, nicméně již od rána se začalo s dopravním značením po městysi, což se bez deště neobešlo. Později se přidal i vítr, ale přípravy pokračovaly. Zdobilo se podium, rozestavovaly se lavičky, stavěly se stánky a deštníky. Menší těžkosti nastaly s přívodem elektrického proudu pro TV Noe, ale i to se vyřešilo. Mezitím dorazil soubor Musica Animata Humerus z Třebíče, se kterým ve větším souboru zpíval i náš novokněz, a dechová hudba Rouchovanka, která provázela náš zpěv při mši. Na místě byla i budišovská schola, takže slavnost provázely tři hudební soubory, což jí dalo potřebné důležitosti.

Ještě před mší mohli ke zdárnému průběhu přispět věřící při společné modlitbě růžence a účastníci byli seznámeni se životními osudy Jiřího Janouška. Počasí neslibovalo nic moc, místy i drobně pršelo a přidal se i vítr, který potom víc a více sílil.

V 15.30 se rozezněl velký zvon ve věži kostela a od kostela vyšel průvod kněží a ministrantů s novoknězem a jeho rodinou, doplněný „šilným spolčem“ v krojích.

Po příchodu k podiu se ujal slova novokněz s pozdravením a po něm přivítal otce Jiřího budišovský farář P. Václav Novák. Pak přišla na řadu promluva starosty městyse Petra Piňose, který vyjádřil radost občanů městyse z nového budišovského kněze.

Vlastní mše pak proběhla standardně, bez větších nesnází, nepočítáme-li čím dál silnější vítr. Při mši opět nechyběl Mons. Karel Pavlíček. Přítomnými (i těmi ne příliš věřícími) vysoce hodnocenou homilií pronesl P. Mgr. Dr. Ing. Pavel Konzbul. Na závěr mše P. Jiří poděkoval všem, kteří se na slávě dnešního dne podíleli, a pozval je i další hosty na pohoštění ve školní jídelně.

Obnovená školní jídelna s přilehlým kulturním sálem pak byla svědkyní zakončení oslavy za doprovodu Rouchovanky.

Tak se stalo, že budišovští, aniž by se o to nějak významně zasloužili, dali světu nového kněze. Snad nám to bude jednou započítáno.

Bohu díky.

Zde je výběr z fotografií výše popsaného:

Z jáhenského svěcení Jiřího Janouška

První mše jáhnů Janouška a Fučíka v Budišově

Primice P. Fučíka v Pyšelu

První mše P. Fučíka v Budišově

Svěcení Jiřího Janouška na kněze

Kněžské svěcení v Brně

Novokněz s budišovskými farníky

Před primicí v Budišově – Na co jsme ještě zapomněli?

Příprava k primici

Budišovská schola

Hlediště se zaplňuje

Už se pude?

Už se de!

zleva P. Janoušek, P. Novák a Mons. Pavlíček

Počasi bylo skutečně větrné

Budišovští hasiči

Primiční mše zahájena

Pijte z něho všichni

Musica Animata Humeris

Budišovu a světu

Rouchovanka

starosta, kněz a „Šílené spolčo“

P. S.: V neděli 22. července 2007 jsme pak primiční mši mohli sledovat v záznamu televize Noe. Hlavní její aktér je nyní ve farnosti sv. Vavřince v Hodoníně, kde plní funkce administrátora v Lužicích u Hodonína a kaplana v Hodoníně.

Ladislav Dokulil

Kněží z budišovské farnosti – doplnění

Martin Halaška

Narodil se r. 1780 v Budišově, vysvěcen v roce 1804 a působil v Mikulově.

Jan Dvořák

Narodil se 28. listopadu 1849 v Kamenné. Kněžské prvotiny slavil 8. ned. po sv. Duchu v r. 1876. V letech 1887–1908 byl farářem v Kostelním Vydří.

Tomáš Novotný

Narodil se r. 1739 se v Náramči, vysvěcen v roce 1771. V letech 1775–1781 byl farářem v Tasově a 1781–1828 v Budišově. Zemřel 13. března 1828.

Michael Pospíšil

Narodil se 29. září 1869 v Budišově, vysvěcen v r. 1897, V letech 1908–1912 byl farářem v Načeratcích a 1912–1936 ve Chvaleticích. Zemřel na odpočinku 25. srpna 1943 a je pohřben na budišovském hřbitově.

Emanuel hr. Pötting-Persing

Narodil se 25. října 1819 v Budišově, vysvěcen v roce 1843. Byl proboštem olomoucké kapituly. Založil v roce 1895 vyšší vzdělávací ústav pro české dívky v Olomouci nákladem 110 000 zl. Zemřel 4. února 1898 a je pohřben v Budišově.

Jiří Schneider

Narodil se 25. října 1747, vysvěcen v roce 1770. V letech 1791–1803 byl farářem v Rudíkově a 1803–1808 ve Zvolí. Zemřel 18. března 1808.

Josef Slezák

Narodil se 19. ledna 1882 v Hodově, vysvěcen v roce 1905. Zemřel 19. února 1912.

Václav Šula

Narodil se roku 1814 v Budišově, vysvěcen v roce 1841. V letech 1864–1886 byl farářem v Šitbořicích. V školní matrice je záznam o jeho úmrtí:

V sobotu dne 9. ledna 1886 o 5. hod. ranní po dlouhé nemoci, zaopatřen sv. svátostmi umírajících, zemřel zdejší rodák a dobrodinec chudé mládeže školní, p. t. důstojný pán P. Václav Šula, konsist. rada a šitbořický farář na odpočinku v Brně ve Stromořadní ulici čís. 21. Pohřeb konán v pondělí dne 11. ledna t. r. o 9. hod. ráno z chrámu Páně u sv. Tomáše za četného účastenství kněžstva brněnského i zástupců farnosti šitbořské. Vdp. arcikněz Fr. Maršovský vykonal pohřební obřady, dp. farář Šerák sloužil requiem. 1886 v sobotu dne 23. ledna sloužena zaň zádušní mše svatá, již učitelstvo i se školní mládeží přítomno bylo. Odkázal 500 zl. na zakoupení katechismů, biblí a evang. pro děti, a 100 zl. na opravu sochy sv. Trojice.

(Údaje z textu Aloise Mikysky Galerie kněží – dar redakci od Mons. Karla Pavlíčka)

P. Antonín Votoupal

V textu Primice Budišovského zpravodaje 1/2007 se mezi knězi budišovské farnosti objevilo jméno P. Antonína Votoupala, rodáka z Kamenné. V Katolickém týdeníku č. 23 vzpomíná na již zmíněného kněze Tomáš Špidlík takto:

Vzpomínám na laskavého pana profesora Votoupala, který nás učil náboženství na boskovickém gymnáziu. Zájemcům dával za malý poplatek hodiny hry na housle. Chodil

jsem k němu také, ale protože naše rodina byla velmi chudá, nabídl mi, abych účet za hudební vyučování „odpracoval“ ministrováním. Takže jsem mu pravidelně přísluhoval a získával tak úzký vztah k oltáři Páně...

(Z rozhovoru Václava Štauda s Tomášem Špidlíkem Být ve službě Boha je velká věc)

Z letošního průvodu Božího těla

Miluška

Foto Karel Pavlíček

Co je nového u školy

Náhodný chodec, či více méně náhodný hráč tenisu, si určitě všiml, že na úzkém pozemku lemujícím jižní stranu kurtů začíná vznikat nový školní pozemek.

Ten starý, pamětníci mnohem lépe než já vědí, nenávratně zmizel pod měkkým povrchem nových tenisových kurtů. Sportovní vyžití obyvatelstva je jistě nutná a záslužná věc, o tom není pochyb, ale nemohu se zbavit dojmu, že školní pozemek k ZŠ prostě patří a tím spíše, že naše ZŠ je škola venkovská. Inspirována a povzbuzena školními zahradami ze severní Moravy a z německých Drážďan jsem navázala kontakt s městysem Budišov, přesněji řečeno s panem starostou Petrem Piňosem.

Místo pro tento nápad se záhy našlo, dokonce nám městys zajistil navezení pěkné hlíny pod záhony, aby nám vše krásně rostlo. Záhonky budou tvořit pouze část naší školní zahrady, je zde místo i pro velké ohniště s posezením, bylinkovou spirálu a ovocné stromy a keře, které jsou zde už vysázené. Meruňky, broskvoň, hrušeň, švestku a jiné dřeviny jsme dostali sponzorským darem od místního zahradnictví, za což jim touto cestou velice děkujeme. Přírodověda i přírodopis tak zároveň dostaly názorné pomůcky.

Všechny ovocné dřeviny se krásně ujaly, a tak paní učitelce Langové, která na naší škole pracovní činnosti – pěstitelské práce alias pozemky – s odborným a obětavým nasazením vyučuje, patří vděk za to, že se do tvorby školní zahrady s takovou vervou pustila. Je jisté, že všichni žáci se s „takovou vervou“ do práce nehrnou a hrnout

nebudou, ale myslím, že na to společné snažení budou nakonec všichni pěkně a v dobrém vzpomínat.

Na paměti mám ještě jeden velký dík, a ten patří všem rodičům, kteří obětovali svůj čas v několika květnových odpoledních a přišli nám pomoci se stavbou suché kamenné zídky. Ta zpevní hlínu i budoucí záhony. Je velice krásná, a aby kámen od pana Zedníčka z lomu v Kamenné (za který rovněž velmi děkujeme) nebyl tak strohý, vysázíme ve spárách skalničky, které kamennou zídku jistě krásně prozáří.

A co dál? Plánujeme vybudování venkovní učebny, tzv. zelené třídy, kde se budou moci děti učit během hezkých dnů. Bude to pro ně zase něco jiného než ve třídě. Vždyť i venku se dá počítat, psát příběhy, číst, malovat, zpívat, pozorovat okolní přírodu. Dále bychom chtěli vytvořit jednoduchou naučnou stezku v parčíku v okolí školy. Nápadů je spousta, ale nejprve musíme dokončit to započaté. Ve spolupráci s městysem a s Vámi, rodiči a přáteli školy, se nám vše určitě podaří.

Je pro nás důležité, že za těmito aktivitami stojí i městyš Budišov a že nás v tom podporuje.

*Červen 2007
Jana Janová*

Budišovské rybníky

V Budišovském zpravodaji 1/2004 vyšel zajímavý článek od pana Ladislava Tvarůžka, který popisuje vývoj rybníkaření na budišovském panství až do dnešní doby.

Chtěl bych čtenáře seznámit s historickými údaji o vodních plochách v okolí Budišova a porovnat je s dnešním stavem.

Zprávy o rybnících na Budišovsku jsou doloženy listinnými doklady již ve 14. a 15. století. V těchto listinách nejsou uváděna jména rybníků. Teprve na rozhraní 15. a 16. století je uváděn Nárámečský rybník u Budišova mezi největšími moravskými rybníky (rozloha asi 50 jiter). Přesné rozměry rybníků jsou zaznamenány od počátku 18. století. Tehdy počet rybníků byl kolem 40.

Během následujících desetiletí a staletí se změnami způsobu zemědělského hospodaření docházelo k proměně velikosti ploch rybníků a v pozdější době i ke zrušení.

Tabulka, která je otištěna, zahrnuje jen rybníky, které spadají v současné době do budišovského katastru. Přirazen je i největší rybník Nárámečský (ten byl zrušen zřejmě počátkem 19. století).

Tabulka a mapa jsou orientační

STAV RYBNÍKŮ K DANÉMU LETOPOČTU

č.	jméno rybníku	r. 1715	r. 1789	r. 1902	r. 2007
1	Budišovská jezera	4,529 ha	2,630 ha	zrušen	obyvatel. část. Bud. - "Jazírek"
2	Zápona	29,11 ha	29,687 ha	zrušen	možnost obnovy
3	Němců rybník	0,445 ha	0,7 ha	0,1 ha	0,1 ha
4	Náramečský rybník	35,585 ha	28,798 ha	zrušen	zástavba (lihovar)
5	Pyšelák	16,013 ha	14,047 ha	13,52 ha	12,487 ha
6	Slaný rybník	4,003 ha	3,593 ha	0,0518 ha	0,0518 ha
7	Tasovský rybník	4,205 ha	4,079 ha	zrušen	možnost obnovy
8	Chvalovský rybník	6,147 ha	2,765 ha	zrušen	místo pro ČOV
9	Skalka	4,529 ha	2,266 ha	1,49 ha	1,49 ha
10	Motous	2,021 ha	1,887 ha	zrušen	1,8 ha - obnoven r. 2005
11	Kundelovský rybník	3,558 ha	2,206 ha	2,07 ha	2,07 ha
12	Podhádký rybník	1,779 ha	1,18 ha	zrušen	pod Novým rybníkem
13	Nový rybník	1,94 ha	1,326 ha	1,8 ha	1,8 ha
14	Horní Holeje	1,375 ha	1,616 ha	zrušen	zeměděl. půda
15	Dolní Holeje	1,688 ha	1,914 ha	zrušen	zeměděl. půda
16	Zahradní rybník	0,162 ha	0,194 ha	0,06 ha	0,06 ha
17	Horní Jeřábek	0,202 ha	0,129 ha	0,16 ha	0,16 ha
18	Dolní Jeřábek	0,323 ha	0,337 ha	0,23 ha	0,23 ha
19	Pivovárek	0,404 ha	0,216 ha	0,26 ha	0,26 ha
20	Vodíčka	1,132 ha	0,515 ha	zrušen	louka v zám. parku
21	Dvorský rybník	1,375 ha	0,661 ha	zrušen	benzín. pumpa
22	Zevní kanál		0,227 ha	0,29 ha	0,29 ha
23	Kuchyňka	0,808ha	0,48 ha	0,48 ha	0,48 ha
24	Pyšeláček				0,912 ha
25	Hastrmánek				0,1 ha
26	Rybníčky				0,284 ha
	celková výměra	85,748 ha	72,655 ha	20,5118 ha	22,5748 ha
	Do celkové výměry není započítán Náramečský rybník.				
	Přesné letopočty zrušení rybníků nejsou známy, v roce 1902 už nebyly evidovány.				

V poslední době se stále častěji objevují názory na změnu podnebí vlivem globálního oteplování. Prognózy hydrologů říkají, že množství srážek v následujících letech by mělo zůstat přibližně stejné jako nyní. Má však docházet k intenzivním a krátkodobým srážkám, při kterých se část vody nestačí vsáknout do půdy a bude odtékat.

Význam rybníků a vodních nádrží spočívá v zadržování vody a přispívá k sycení spodních vod. Je na ně vázána řada živočichů a rostlin, udržují přiměřenou vlhkost ovzduší.

V porovnání s minulými roky vodních ploch ubylo. V roce 1715 byla rozloha rybníků kolem 85 ha. Dnešní stav je přibližně 23 ha, což je úbytek zhruba o 60 ha.

Situace rybníků v našem katastru není zdaleka ideální. Z uvedených ploch patří městyši Budyšov rybníky v zámeckém parku, Rybníčky, Motous a Hastrmánek. V 80. letech minulého století došlo k odbahnění tří zámeckých rybníků, které sloužily jako zásobárna vody pro lihovar (Dolní, Horní Jeřábek, Pivovárek). Stav výpusti je dnes ve špatném technickém stavu. V parku se nachází ještě Zahradní rybník (mořské panny), jehož výpusť je naprosto nefunkční a od vichřice r. 1984 je zapadán kmeny stromů. O Hastrmánku se lze těžko vyjadřovat jako o rybníku.

Nepříznivé poměry jsou kolem rybníků spadajících pod hospodaření Rybníkářství Velké Meziříčí (Pyšelák, Kundelovský rybník, Skalka, Kuchyňka, Nový rybník).

V Pyšeláku v posledních letech podle vyjádření hygieniků (např. MF Dnes 30. 6. 2007) neodpovídá kvalita vody ke koupání a k rekreaci.

Nový rybník má vodní plochu zarostlou okřehkem. Hráz a břehy jsou neudržované, porostlé travou a křovinami. Pro porovnání nabízím fotografii z období zhruba před 50 lety, kdy byl hojně využíván občany Budišova a okolních obcí ke koupání.

Rybníky Kuchyňka a Skalka jsou zabahněny. Do Skalky stékají odpadní vody z poloviny Budišova. Kundelovský rybník byl na náklady obce asi před třemi roky odbahněn. V současné době až do roku 2009 ho má v nájmu městyš Budišov. Situace kolem „budišovských“ rybníků není lhostejná nynějšímu zastupitelstvu. V létě není v Budišově jediné vhodné místo pro vodní rekreaci.

V červenci proběhla schůzka mezi městysem Budišov, zastoupeného starostou panem Piňosem a místostarostou panem Smrčkem s ředitelem a ekonomem Rybářství Velké Meziříčí. Výsledky jednání nebyly příliš optimistické. Vlastník rybníků Rybářství Velké Meziříčí v dohledné době neuvažuje o odbahnění a vyčištění těchto vodních ploch.

Situaci rybníku Pyšelák slíbil objasnit do místního zpravodaje ředitel Rybářství Velkého Meziříčí.

Cílem dalších jednání je alespoň zajistit včasné zastavení výpustě po výlovu a tím zabezpečit dostatek vody pro letní měsíce.

Jsem si vědom, že v tomto příspěvku nejsou uvedeny všechny místní rybníky (např. mezi lihovarem a Kuchyňkou, Slaňák, atd...) Dále rybník Jalovčí pod vodojemem je ve vlastnictví zemědělského družstva.

Naší snahou je vytipovat místa pro vybudování nových vodních ploch nebo se pokusit o obnovu rybníků v místech, kde již v minulosti bývaly. S cílem zachytit povrchové vody a vytvořit vhodné lokality pro rekreaci.

Sám si kladu zásadní otázku, proč velká část rybníků v okolí Budišova je v majetku Rybářství Velké Meziříčí.

Chtěl bych závěrem poděkovat sourozencům Němečkovým za ochotu při zapůjčení listin a materiálů, které shromáždil jejich otec. Bez jejich pomoci by tento článek nevznikl.

Z. Smrček

Čtvero ročních období

Nastal podzim a blíží se zima, opustilo nás rozmarné léto. Všichni gramotní lidé ví, že se to zas bude opakovat, nesmíme samozřejmě přeskočit jaro. Máme štěstí (?), že máme čtyři období roku, která se navzájem přece jen pořád liší. To Afričané mají jen období dešťů, pak je vystřídá období sucha, na rozdíl od mnoha tropických zemí, kde jim stále prší. Lije a lije, až to člověku evropskému leze na mozek!

Tak sami vidíte, jak moc různá roční období mohou většinu lidí ovlivňovat. Někdo chytne v těch neproniknutelných podzimmích mlhách, které se válí po Brečích a dole v Rejdůvni, melancholickou náladu a není mu vůbec do smíchu, natož do práce! Jiní by zalezli k zimnímu spánku a nechali se probudit až jarními paprsky nad Kněžským kopcem. Řada rodičů by asi nejradyji přeskočila letní měsíce s prázdninami, aby své nezbedné ratolesti předali co nejdříve na starost budišovské škole. Znáám člověka, který utíká před sluncem a libuje si v počasí „stále zamračeno“, jiný se s radostí smaží do ruda a usiluje o rakovinu kůže. Co člověk, to jiný vztah k ročnímu období.

Přál bych vám, milí čtenáři, abyste si našli ke každé části roku pozitivní vztah. Jaro se považuje za počátek nového života, léto je obdobím dospělosti, zrání a sklizně, podzim symbolizuje zánik, ale i zklidnění. Myslím si ale, na rozdíl od mnoha básníků, že zima nepředstavuje smrt. Moudrá příroda to zařídila tak, že je to jen čas „spánku“ s cílem sbírání sil pro budoucí zrození nových životů. Toto pro člověka civilizovaného bohužel neplatí, ten se musí starat i v zimě o svoje statky a živobytí. Zima je i období bilancování, co se mu za celý rok podařilo udělat dobrého a kde musí přidat, aby ten další rok byl zase o trochu lepší.

Rytmus přírody je neomylný a nemůže za naši blbou náladu, ani za propocené dny a nebo rána typu „blbec“, kdy by člověk raději nikoho ani neviděl, natož pak sám sebe v zrcadle.

Dám vám jednu radu jako Halina Pavlowská v televizních rybičkách: Kdo se nechá počasím vytočit, s tím pak může život lehce zatočit!

Tak si občas pro dobrou náladu udělejte nějakou radost, poslechněte si třeba hudbu Antonia Vivaldiho (1678–1741) „Čtvero ročních období“. Jeho tři sta let stará hudba k nám stále promlouvá naději...

*Naděje je rozvíjející se květ,
K němuž si každý může přivonět.
Přesto se člověk ztratí v prostoru i čase,
Možná i proto, že tak málo zná se!
Pak se ptá lidí, ticha, stromů:
„Kudy vede má cesta domů...“*

...anebo si pro dobrou náladu zalistujte v jakémkoliv vydání Budišovských zpravodajů, jejichž výška už dosahuje úctyhodných 17 cm...

*Ing. Rostislav Tesař
Kresba: Ing. Josef Šenkýř, Otrokovice*

O umění naslouchat i chválit

Naslouchání (...rozuměj i **oční** „naslouchání“, přesněji pozorování) se dá považovat za nejjednodušší způsob získávání převážné většiny informací, odborně „**odraz reality**“, zpětná vazba. Když to poznané správně vyhodnotíte, pak můžete vhodně usměrňovat chování své i druhých.

Moudří lidé vědí, že když sami moc mluví a přikazují, málo se dozví od svého protějšku. Například rodiče se zřídka zdržují nasloucháním o tom, co jejich potomci dělají a co je trápí (a pak jim jen nadávají – ale neporadí! – a diví se... po kom to dítě je?). Umění vhodně se zeptat a pak naslouchat se na žádné škole nenaučíme.

Chválit je další stavební kámen komunikace. Pochválit často, byť i za drobné úspěchy, zvyšuje sebevědomí lidí, kteří se potom nebojí vzít osud do svých rukou. Úspěch ostatních v nich nevyvolává závist, ale motivuje je k většímu úsilí. Ale upřímně ocenit dovede jen člověk, který také ví, že nic není zadarmo a umí si představit, kolik úsilí musí druhý člověk vyvinout, aby dosáhl byť i malého úspěchu.

Ono se to snadno napíše a zní to jednoduše, ale jak to vlastně probíhá ve skutečnosti, to je velmi složitý proces. Dám příklad: Na očním oddělení mi kontrolovali, jak vidím. Na přístroji Canon CR-DGI mi paní doktorka ukázala moje oko na velkém monitoru... sytá oranžová kružnice, vpředu s kruhovým „flekem“ jdoucím do světle oranžové až tmavě žluté... to prý je čočka. Pak tmavě červené žilky, a to ostatní, co můj nezkušený zrak nevidí, jsou nervová spojení a jakési „vrstvy“ buněk, které to, že vidíme, vlastně způsobují. Vše propojeno do mozku, ale jaký je vlastně mechanismus vidění, není prý dosud podrobně prozkoumáno. No, moje oko nevypadalo vůbec krásně, jako třeba pomněnkové oči jedné mé mladé kolegyně! Na můj dotaz, proč někdo vidí krásu i tam, kde ostatní vnímají ošklivost, mi bylo paní očařkou sděleno, že to vůbec nesouvisí s očními bulvami, ale s jistou „naivitou“ pozorovatele vidět vše lepší, než to je, a že za to může mozek... ale já tomu říkám **optimismus** a chce to hodně silnou individualitu, takto vnímat okolí „růžovými brýlemi“. Náš lidský svět přece jen není složený ze samých úskoků a podrazů! O složitém mechanismu slyšení se poučte, milí čtenáři, raději sami. Ale „růžovo-brýlaté“ použitý příměr se neřekne „slyšet růžovými ušima“ – ale přesto to také lze obdobně v reálném životě aplikovat.

Navštívilo nás v létě v Budišově pár známých. Při procházce s prohlídkou pamětihodností našeho městyse nás potkávali a zdravili mladí Budišováci školou povinní a naši přátelé se divili... to vás tady tak znají? Určitě ne, ale jsou tak dobře **vychovaní**, že pozdraví, tedy vezmou na vědomí i neznámé lidi... což se dnes, v moderní době, už jaksi nenosí. Sám jsem z toho měl, jakožto rodilý Budišovák, dobrý pocit a radost!

Poslední dny v květnu, měsíci lásky, zemřel pan Jiří Voborný (69). Z toho jsem radost neměl. Víím, že k jeho láskám rozhodně musela patřit i práce. Završil se jeden skromný a pracovitý život, ukončený v plné mužné síle. Jeho dotaz „co potřebuješ udělat?“ bohužel už nikdy neuslyším. Osud si předčasně vybral svoji další oběť...

Dva příklady „naslouchání“... a kolik jich je ještě kolem nás?

Jo, a vrátím se na začátek článku a dám vám dobrou radu. Berte život z té hezčí stránky a poslouvejte také každé slovo, které se neřekne!

Ing. Rostislav Tesař

Jazykový vokýnko

Minule jsme se zabývali nářečím Třebíčska a řekli jsme si, byť ne moc výrazně, že vychází z nářečí hanáckého. Skutečně, mnoho výrazů je podobných či stejných a způsob mluvy je velmi podobný. Ale přece jenom my z Vysočiny bychom o *Holomóca* těm, kteří si ještě uchovali pravé nářečí, mnoho nerozuměli: *O nás só gryce hane mike krčale a nijačene, lankvarijó a mosejó se ličet.* (U nás jsou chlapi sem tam slaboši a budižkničemu, jsou nemocní a musí se léčit.)

Ve slovnících hanáčtiny lze najít zajímavé výrazy. Například *ždrca* (rána), *belo staty* (stalo se), *legát* (židle), *hrbócet* (rachotit), *mošec* (plevel na poli), *šišvoři* (drobný plevel), *chabašči* (chraští), *ofěra* (dar v kostele) *pulbir* (holič), *kvargle* (tvarůžky). *Narano* není zrána, ale najednou, stejně tak *šekem* neplatíme, ale znamená to šikmo. *Včel*, *včelka*, *včelky* nehledejme v úle, ale (no jistě!) je to teď (hanácké tvary typicky moravského slova). Krásné výrazy jsou také *člapa* (chodidlo), *koprdelec* (kotoul), *óchelňa* (útulek) či *masné kostelnik* (šibal).

Na internetu jsem našel poměrně živou diskusi o tom, co je to *cviboch* – standardně piškotová buхта, ale vypadá to, že na různých místech je to různé pečivo, někde i chléb.

A nakonec trochu nevázně. Když jsem pátral po tom, co znamená ve velikonoční říkance „hody, hody, doprovody“ to poslední, zjistil jsem, že náš největší lingvista Jára da Cimrman to vysvětluje původem z hanáckého nářečí, kde se ovšem říká *hode*, *hode*, *doprovode*, což je zkomolenina z původního *do pro vodo*. Podle vědce to zřejmě pochází z míst, kde se hojně v oněch svátcích polévalo vodou.

Na internetu je řeč hanácká presentována například kursem hanáčtiny na stránce <http://www.olomouc.com/hanactina>. Slovníky najdeme minimálně dva, stručnější na <http://vivat.cz/hanaci/mgz/slovnicek.php> a naprosto vyčerpávající je Borockého slovník na <http://hanackyslovník.wz.cz>.

Ladislav Dokulil

Ich verstehe nicht aneb Nostalgické vzpomínání na studentská léta

Krásné letní odpoledne. Na beskydských svazích se pasou ovečky a bača si hoví ve stínu. Přichází turista. Chce se asi na něco zeptat, a tak se pokouší navázat řeč: „Sprechen Sie deutsch?“ Bača krčí rameny. „Do You speak English?“ Bača krčí rameny. „Parlez-vous français? Gavaritě pa ruski?“ Bača stále krčí rameny. „Parlate italiano?“ Bača krčí rameny, turista krčí rameny, mávne rukou a odchází. K bačovi přistoupí starosta, který šel kousek za cizincem a všechno slyšel. „Měl by ses, bačo, naučit nějaký cizí jazyk.“ „A na co? Slyšels přece, kolik jich tam ten uměl a nic mu to nebylo platné.“

Kdo z laskavých čtenářů měl příležitost (a hlavně trpělivost) přečíst si některé moje dřívější články, už asi ví, že s každou starou anekdotou si obyčejně vybavím i nějakou příhodu. Ani tento příspěvek nebude výjimkou.

Neměla jsem ještě dlouho po maturitě, když mě jednou na ulici zastavila skupinka cizinců a nějaká paní se mě na něco německy zeptala. „Ich verstehe nicht,“ já nato. Paní se usmála a větu velmi zřetelně a pomalu zopakovala. I já jsem se zdvořilým úsměvem zopakovala svoji předchozí větu s malým dodatkem: „Ich verstehe nicht deutsch.“ Úsměv jí poněkud zamrzl na rtech. Asi nemohla pochopit, že někdo nerozumí německy. Nicméně skupinka pak beze slov odešla vyhledat někoho vzdělanějšího.

Vypadá to asi divně, že jsem tak brzy po maturitě zapoměla všechno z němčiny. Je to ale trochu jinak. Co člověk neuměl, nemůže zapomenout. Z toho by mělo vyplnout, že jsem na střední škole měla jiný jazyk, ale opak je pravdou. Byla to němčina a měla jsem z ní (ještě dnes mě fackuje hanba) většinou jedničku. Naši vyučující však byli, k naší tehdejší spokojenosti, velmi mírní, a tak jsme hodinami němčiny klidně proplouvali bez jakékoliv větší námahy.

Vzpomínám si, že jsem uměla docela dobře číst, díky svému komediálnímu talentu i s patřičným „uměleckým přednesem“, čímž jsem u nebohých němčinářů vzbuzovala mylný dojem, že patřím k jazykové špičce. I pár slovíček jsem si pamatovala, takže ani překlad do češtiny nebyl problém, zvláště, když dobře fungovala náповěda. Nějak se nám dařilo přenést i přes mluvnická cvičení. Taky tady jsme si samozřejmě se spolužáky nezištně vypomáhali napovídáním a opisováním. Zatímco v hodinách ruštiny se mluvilo jen rusky a za ta léta nám to většinou nedělalo potíže, v němčině jsme konverzaci příliš nepěstovali. Snad to tehdy ani nebylo v osnovách (je ovšem možné, že si už na to nevzpomínám a že i ta „konverzace“ – uvozovky jsou zde na místě – šla nějak mimo nás jako všechno v oněch hodinách němčiny). Bez úrazu jsme se dostali až do maturitního ročníku. Ale na každého jednou dojde a rovněž my jsme se v jedenácté třídě přesvědčili o pravdivosti tohoto přísloví... Dostali jsme nového učitele němčiny. Zažili jsme ho už před tím jako ruštináře a tělocvikáře, a tak jsme se hned v duchu loučili s bezstarostnými časy.

Ačkoliv jsme tedy našeho nového němčináře, který se v tom školním roce stal naším třídním a nadále nás učil ruštinu a kluky tělocvik, dobře znali, nemohli jsme uvěřit, že to myslí vážně, když po nás chtěl, abychom se naučili vypravovat – pochopitelně německy – obsah článku Der Rattenfänger (Krysař). Myslel. Nezkoušel jej hned a až jsme si mysleli, že nebezpečí pominulo, vyzval nás k jeho napsání. Dopadlo to katastrofálně. A brzy bylo ještě hůř.

Jezdívají jsme tehdy se školou do Brna na Strojírenské výstavy, předchůdkyně Mezinárodních strojírenských veletrhů. Nemůžu říct, že by nás vystavené stroje uváděly v euforii nad úspěchy socialistického průmyslu, ale ve vlaku byla legrace, na Výstavišti jsme si koupili párek a limonádu a hlavně – odpadlo nám vyučování.

Tentokrát však měl tento pro nás skvělý podnik ještě nečekané pokračování. Hned příští den nám v hodině němčiny zadal, abychom tento zážitek písemně zpracovali. Kdyby po nás vyučující chtěl, abychom napsali Nové pověsti české, nebyli bychom více zaskočení. Když jsem se trochu vzpamatovala z prodělaného šoku, vzpomněla jsem si, že „včera“ se řekne německy „gestern“, napsala jsem to slovo do sešitu – a zase jsem byla v koncích. Mrkla jsem k sousedce, pak opatrně dozadu. Všude se skvělo jediné slovo. Gestern. Čas běží, měla bych pokračovat. Jak mám ale psát o tom, co bylo, když si nemůžu vzpomenout, jak se v němčině tvoří minulý čas? Ve své postpubertální drzosti jsem se chystala vyučujícího alespoň upřímně ujistit, že jezdíme rádi na výstavy, protože nám odpadne vyučování (čas přítomný), leč ani toto sdělení se mi nepodařilo stvořit. Nevzpomínám si už, co jsem pak nakonec napsala, ale bylo toho minimum a bylo to většinou špatně.

Ani ostatní spolužáci na tom nebyli o moc lépe, což se pak odrazilo na hodnocení našich slohových prací. No, nebyly to samé pětky – náš premiant dostal čtyři mínus. Protože stávající klasifikační stupnice se zdála našemu vyučujícímu nedostačující, rozšířil si ji originálním způsobem, a tak jsme mu potom hlásili výsledky jako „pětka podtržená se dvěma vykřičníky“, „pětka dvakrát podtržená se třemi vykřičníky“ atd.

Blížilo se pololetí a bylo jisté, že známka z němčiny nám vysvědčení rozhodně neozdobí. Spočítala jsem si, že pokud vyučující trochu přimhouří oči, můžu očekávat trojku.

Několik dní před klasifikací nám náš milý třídní a němčinář přečetl známky z němčiny a velkoryse nám navrhl, že se můžeme pokusit o opravu. A to hned. Několik odvážlivců se přihlásilo a další průběh hodiny pak připomínal filmy ze studentského života podle Jaroslava Žáka. Všichni jsme se výborně bavili (pochopitelně s výjimkou zkoušených) a nejvíce sám zkoušející. Nikdo samozřejmě neuspěl a tak ke konci hodiny už žádný nedobrovolný komik nebyl k dispozici. Režisér však nehodlal kabaret předčasně ukončit a hledal další oběti. Když se zeptal mě, jestli to nechci zkusit, řekla jsem, že mně trojka stačí.

Bodejť! Vždyť na vysvědčení budu mít u němčiny napsáno „dobře“ a vím, že to není pravda.

Čekalo nás však velké překvapení. Mělo asi vyjít najevo až po rozdělení vysvědčení, ale spolužák, který seděl v lavici opírající se o učitelský stůl a mohl tak rozjařenému Velkému šéfovi nahlížet během komedie do poznámek, nám je prozradil s předstihem. Vyučující měl ve skutečnosti většinou zapsány známky o stupeň lepší, než které nám četl a které bychom si zasloužili. Možná nechtěl zhoršovat prospěch o dva stupně, možná se domníval, že jeho velkorysost nám bude pobídkou ke zvýšení píle. To se mi ale nezdá, tak naivní jistě nebyl. Do konce školního roku jsme sice možná trochu přidali, ale stejně to nestálo za řeč, a to, co jsme dříve zameškali, jsme se dohonit nenamáhali.

Nejsem kompetentní mluvit za spolužáky, ale za sebe musím vyznat, že jsem se německy nenaučila. Vůbec mně to ale nevadilo. Že si nebudu moci s Němci pošprechtit v jejich rodném jazyce? Co na tom. Stejně k tomu nebudu mít příležitost.

Dnes je to sice jiné, ale nevím, jestli se všichni dnešní žáci a studenti učí horlivě cizí jazyky už ve škole, nebo to dohánějí až dodatečně. K tomu se ještě vrátím, ale nejprve se krátce zmíním o mé další zkušenosti s cizím jazykem. Asi půl roku jsem chodila také do nepovinné latiny. Nevím, proč jsem se tam přihlásila – když mě nebvavilo učit se povinný cizí jazyk současný, nepovinný mrtvý jazyk mě k nějaké snaze už vůbec nevyprovokoval, a tak jsem brzy odpadla. Nicméně pár latinských výrazů si ještě pamatuji a na našem posledním setkání jsme si se spolužáky s chutí zazpívali studentskou hymnu *Gaudeamus igitur*.

Pokud někdo z personálu restaurace, kde se náš sraz konal, uměl trochu latinsky (což je málo pravděpodobné), nebo se alespoň s touto písní a jejím obsahem už někdy setkal (což se stát mohlo), jistě se bavil tím, jak „chlapičci a děvčata“ důchodového věku se utvrzují v tom, že se mají radovat, dokud jsou mladí.

Pamatuji si též několik latinských úsloví a citátů, z nichž jeden uvedu: *Non scholae, sed vitae*. (Ne pro školu, ale pro život). Myslím, že to řekl už ve starověku Seneca. Pokud ne, omlouvám se a můžete mě opravit. Každopádně to učitelé říkají žákům už pár století a žáci to většinou pouští jedním uchem tam a druhým ven, aby pak později stejně poučovali svoje žáky nebo potomky. Takže když to připomenu dnešním žákům a studentům, nebude to asi (až na nějaké světlé výjimky) moc platné.

Snad je to nějaký přírodní zákon a musí to tak být.

M. Holasová

Z PŘÍRODY

Zahradníkův rok

V čase podzimním začínáme pomalu hodnotit letošní sezónu z hlediska počasí, z hlediska rostlin, výsledků naší práce na zahrádce. Mnohokrát už lámeme hůl nad rostlinami, které jsou už na pohled „vyžité“, žloutnou, usychají, jejich tvar začíná být nevhledný. Mnohé rostliny vypadají jako unavené po celoročním snažení se. Nepřispívá tomu ani velmi suché počasí tohoto roku. Zahrádka již jakoby nám neposkytovala to kouzlo, tu radost ze svěží zeleně a množství rozmanitých květů.

Musíme vědět, že i podzim nám poskytuje nádhernou nabídku různých barev. Vhodným výběrem různých keřů a stromů přineseme do naší zahrady novou dynamiku a svěžest. Celá zahrada se prosluní díky krásně červeným listům javora tatarského, ohnivého, nebo stromovitým druhům s ohnivě červenými listy, žlutě zbarvenými listy. Ten kdo hoví japonským dlanitolistým javorům, bude opět jako každý podzim obdivovat před opadem listů jejich ohnivě červené, oranžové a žluté barvy.

Dřišťály vysazené ve skupinách, ale i jednotlivě, nás překvapí svým krásně oranžově podzimním vybarvením. V různých druzích najdeme i šarlatově zbarvené listy. Objevují

se neustále nové a nové kultivary dříšťálů a jsme plní očekávání, jak se na podzim vybarví a jakou nádheru nám přinesou. U dříšťálů je neocenitelná i skutečnost, že po opadu listů jsou ozdobné i červenými plody. Při výsadbách pamatujme i na tuto skutečnost.

Z keřů mají pro své neocenitelné zbarvení význam i další druhy, například svídy, kaliny – růžově se zbarvující, tavolníky, mochny – žluté, borůvky – červené, jasan, břízy, jeřáby – krásné žluté atd.

Dřevin kvetoucích v podzimním času není právě moc. Mezi keři se jistě vyjímá ořechoplodec se svými modrými kvítky. Jinak velmi nenáročná, dobře tvarovatelná dřevina.

Dokvétají také žlutě, bíle, oranžově kvetoucí mochny. Jsou také moc cenné, vždyť kvetou neustále již od května. Mnohé růže obnovují své kvetení právě na podzim. Musíme však po odkvětu odstraňovat odkvetlé části rostliny. Rostlin nakvétajících podruhé na podzim je mnoho. Často nakvétají některé druhy rododendronů, magnolie apod.

Rostlinou-dřevinou podzimu jsou i vřesy. Doba jejich kvetení začíná v červenci a pokračuje až do pozdního podzimu, až zimy. Dnes známe již obrovské množství odrůd zahrnující poléhavé druhy, vzpřímené, druhy se žlutým olistěním, stříbrné, svěže zelené. Barva květů pak prochází odstíny růžové, červené a fialové až po bílou. Objevují se dnes i odrůdy s jednoduchým i plným květem. Velice dekorativně působí sesazené ve skupinách, ale i jednotlivě. Krásné skupiny tvoří s jehličinami a stále častěji je vidáme v okenních truhlících spolu s napíchaným chvojí a sušenými rostlinami. Nejčastěji se používají takzvané poupatové odrůdy. Ty totiž velmi dlouho působí, jakoby právě nakvétaly.

Svou podzimní okrasnou vlastnost nám poskytují i jiné druhy rostlin.

Naše fasády porostlé přísavníkem zazáří červeně zbarvenými listy této jedinečné popínavky. Je nepřehlédnutelná a vždy zaujme. Hlavně když je jím porostlá velká plocha.

Z dalších ozdobných podzimních rostlin bychom mohli vzpomenout trvalky. Tato různorodá skupina rostlin zahrnuje v sobě velké množství druhů, které právě pro jejich podzimní kvetení vysazujeme. V průběhu roku nenápadná, zato v podzimním období velmi ozdobná je skupina aster. Jsou různě vysoké, od 10 do 150 cm. Kvetou v odstínech červené, růžové, modré, fialové a bílé. Množství drobných květů vytváří krásné lemy záhonů. Solitérní druhy jsou ozdobou nejedné zahrady. Mají i pokryvnou funkci, jsou nenáročné na stanoviště.

Typickým představitelem podzimu jsou chryzantémy. Tato „hřbitovní kytka“ získává u nás stále více nadšenců. Záměrně jsme použili výraz hřbitovní. V minulosti byla totiž pěstována hlavně jako řezaná, ale i hrnkovaná k památce zesnulých. Dnes je tomu již naštěstí jinak. Tato květina, která je mimochodem skoro národní květinou v asijských kulturách, si našla pevné místo i u našich zákazníků. Již v srpnu se začínají objevovat na pultech zahradnictví a květinářství první ranné odrůdy. Neznáme člověka, kterého by nezaujal krásně kompaktní tvar chryzantémy s množstvím nakvétajících různě velkých kvítků. Barevná škála je opět velmi široká. Zdálo by se, že již není možné „vymyslet“ jinou, novou barvu, nebo kombinaci dvou tří barev. Každoročně se objevují překvapivé

barevné kombinace, nové tvary květů i olistění. Častým dotazem našich zákazníků je, jak docílit takové kompaktnosti chryzantémy. Většinou je to dané odrůdovými vlastnostmi daného kultivaru a dále potom chemickým ošetřením speciálním přípravkem. Ten zabraňuje prodlužovacímu růstu nebo jej výrazně zpomaluje. Musí se použít ve správné růstové době, při správné teplotě atd. I termíny nakvétání chryzantém se dají poměrně přesně načasovat. Existují dokonce speciální kalendáře pro jednotlivé odrůdy chryzantém, kde je napsáno, kdy přesně vysazovat rostliny do hrnků, kdy je zaříznout, ošetřit proti růstu, pěstovat při dané teplotě, kdy je přitemnit, abychom u nich vyvolali tvorbu květů, a co dělat, abychom je správně načasovali na přesné datum prodeje. Samozřejmě se to ne vždy povede. Příroda je mocná. Jednou je příliš teplý podzim, jindy zase moc mraků, nebo sluníčka na obloze. S tím vším se zahradníci musí poprat, abychom měli krásně kvetoucí rostliny včas.

Co se použití týče, prakticky nemá omezení. Uplatní se v truhlících, na terase, založená v záhoně mezi ostatními rostlinami, nebo jako pokojová rostlina. Krásně se vyjímá na hrobech, je vhodná jako dárek a často nahrazuje i řezanou kytku. Hlavní výhodou této rostliny je dlouhá doba kvetení, jenom mráz dokáže udělat konec záplavě květů. Na pěstování náročná není, potřebuje pravidelné hnojení a zálivku. Jak jsme zmínili, nejčastěji škodí na květech mráz. Často stačí jenom malé snížení teplot pod bod mrazu. Šlechtí se druhy na větší odolnost vůči nízkým teplotám a doufáme, že se to povede.

Častý dotaz směřuje k možnosti přezimování chryzantém na zahradě. Myslíme si, že ve většině případů na Vysočině nepřečká bez úhony jaro. I nám se povedlo přezimovat venku některé druhy, ale nebylo to pravidlem. V našich podmínkách jsou choulostivé, proto je přezimujeme doma ve světlé místnosti s teplotou 10–15 stupňů.

Tak tolik podzim a rostliny. Těšme se na zimu, ta taky skýtá mnoho krásného a odpočívejme, plánujme na příští sezónu. Pěkný zimní spánek přejeme.

Molnárovi

Dvě chutné podzimní čirůvky

Podzim je nejbohatší roční dobou pro praktické houbaře. Pokud je v této době dostatek vláhy, pak se v našich lesích objevují různé druhy bedel, čirůvek, hřibů, klouzků, suchohřibů, muchomůrek, ryzců, václavek, žampionů a dalších hub včetně drobných helmavek, špiček, penízovek a křehutek, které porůstají v desítkách a stovkách plodničiek tlející listí, jehličí, padlé kmeny, pařezy a opadané větve. Houby je rozkládají a vrací tak živiny zpět do půdy.

Rád bych vás tentokrát chtěl upozornit na dvě významné jedlé a chutné houby, a to čirůvku dvoubarvou a čirůvku fialovou, které můžete v okolí Budišova nalézt na více místech.

Čirůvka dvoubarvá – *Lepista saeva* je velká masitá houba, jejíž klobouk měří 50–150 mm v průměru. Je polokulovitý, u dospělých plodnic plochý, hladký, světle okrový, špinavě žlutý až světle šedý, lupeny jsou v mládí špinavě bílé, pak nažloutlé či béžové, zoubkem ke třeni přirostlé. Třeň je válcovitý 35–100 mm vysoký a 10–30 mm tlustý, celý nebo jen částečně modrofialový. Právě toto zbarvení třeně je pro čirůvkou dvoubarvou

typické a dalo jí také české jméno. Plodnice jsou výrazně aromatické, což může některým houbařům vadit. Já osobně si ji velice cením a rád ji sbírám. Roste pozdě na podzim v říjnu a listopadu (v některých letech ji nalézáme až do poloviny prosince) na loukách, pastvinách, v zahradách a na okrajích lesů v křovinách, ve skupinách i v čarodějných kruzích. Koncem listopadu a v prosinci často nacházíme plodnice již zmrzlé. Pokud jsou mladé, můžeme je také konzumovat. Jestliže je rozmrazíme, musíme je co nejdříve tepelně zpracovat. Používáme ji do polévek, omáček i směsí a také mladé kloboučky k nakládání do octa. Podle mých zkušeností je tak charakteristická, že se nedá zaměnit s jinými druhy.

Její blízká příbuzná **čirůvka fialová** – *Lepista*

nuda je hojnější, méně masitá, také výrazně voní, v mládí je celá modrofialová v různých odstínech modré a fialové (klobouk, lupeny, třeň i dužnina). Klobouk je 50–130 mm široký, lupeny zprvu fialové, stářím vybledají a jsou stejně jako u předešlého druhu ke třeni zoubkem přirostlé. Třeň je 50–100 mm vysoký, válcovitý až kyjovitý. Je to velice oblíbená jedlá houba rostoucí od září do konce listopadu a někdy dokonce až do vánoc v lesích listnatých, jehličnatých i smíšených. Pro kuchyni bereme pouze kloboučky, které jsou kvalitnější než vláknité a tužší třeně (to platí pro všechny druhy hub). Hodí se do polévek, omáček, smaženice, pod maso a také k nakládání do octa. Je to velice oblíbená jedlá houba, vyžadující však delší tepelnou úpravu (40–50 minut). Za syrova

obsahuje látky rozkládající červené krvinky. Tyto látky jsou však termolabilní – rozkládají se a odpařují při zhruba 64 °C a dobře tepelně upravené houby jsou těchto látek zbaveny. Podobné látky obsahují i jiné druhy hub, které se běžně sbírají, např. václavky a hřib koloděj. Proto je nikdy neochutnávejte syrové. Několikrát jsem se setkal s tím, že nezkušení houbaři zaměnili čirůvku fialovou s některým druhem z modře nebo fialově zbarvených pavučinců. Z dlouholetých zkušeností, které jsem nabyl v houbařské poradně Moravského zemského muzea, však pro mne vyplynulo, že tyto modrofialově zbarvené pavučince jsou všechny buď jedlé nebo alespoň neškodné. Nikdy jsme nezaznamenali žádnou otravu modře zbarvenými pavučinci, a to ani u těch lidí, kteří po našem určení houby zjistili, že den předtím nejedli čirůvku fialovou, ale některý z modrých pavučinců. Všechny druhy pavučinců mají v mládí plachetku (velum), přítomnou v podobě pavučinky, která u čirůvky fialové chybí. Všechny pavučince – *Cortinari* mají navíc

v dospělosti lupeny zbarvené rezavohnědě na rozdíl od čirůvky fialové, která je má světle modré (fialové).

Všem a nejen houbařům přeji alespoň na podzim více deště, kterého se nám po většinu letošního roku nedostávalo.

Alois Vágner

Černýš hajní

Při procházce zámeckou zahradou jsem objevil (pořád je zde co nacházet) zajímavou rostlinku. Vedle sfing (po budišovsku u mořských panen) tvořila žluto-modrý koberec. Vzhledem k tomu, že jsem ji v parku na dalším místě nenašel, usoudil jsem, že se jedná o mimořádný nález. Asi za čtrnáct dní jsem byl z tohoto omylu vyveden. U cesty z Kojatína do Pyšela mě na pokraji lesa provázel žluto-modrý pás této rostliny snad po celou dobu, než jsem z ní odbočil. I přes to, že se jedná o běžnou rostlinku, jedno měla jak v zámecké zahradě, tak u pyšelské cesty společné – byla ozdobou krajiny. Nedalo mi to a já začal pátrat po jejím názvu.

Hledaná rostlina je z čeledi krtičníkovitých (*Scrophulariaceae*). Jedná se o bylinu 15 až 40 cm vysokou (výjimečně až 70 cm) s přímou lodyhou, málo až velmi větvenou, s listy úzce kopinatými až vejčitými, celokrajnými, jen horní jsou zubaté a na okrajích pýřité. Tvoří jednostranné hrozny 10 až 50 květů, nahoře hustší než dole. Dolní listy jsou zelené, obvykle zubaté, horní převážně modrofialové, výjimečně bílé, zelené nebo červené, se zuby na okraji. Květní koruna je obvykle žlutkově žlutá, v dolní části nebo i jinde do rezava naběhlá. Plodem je tobolka. Rostlina je poloparazitická, svými kořeny se přisává k hostitelské rostlině a odnímá jí živné roztoky. Kvetे od července do září.

Roste v listnatých i smíšených lesích a na jejich okrajích, v křovinách a na křovinatých stráních, dává přednost hlinitým,

těžším půdám. Je rozšířena v ČR až do podhorských oblastí, a to dosti hojně, ve vyšších polohách méně. Celkově se vyskytuje od středního Německa až po Ural a od jižní Skandinávie až po Slovinsko na jihu.

Patří mezi slabě jedovaté rostliny a obsahuje látku, která způsobuje, že při sušení černá – odtud má český název, který je **černýš hajní** (*Melampyrum nemorosum* L.).

Zdroj: www.botanika.borec.cz

Karel Pavlíček

SPORT

Volejbal Chlumeck 2007

Jako tradičně se 16. června 2007 konal 5. ročník volejbalového turnaje v Chlumku. Budišovské ženy jely již počtvrté, muži potřetí.

zleva: E. Jarošová, M. Rauscherová, J. Pavlíčková, L. Doležalová, P. Doležalová
a A. Hortová

Za velmi příjemného počasí a sportovní atmosféry se sešla tato družstva žen: Velké Meziříčí, Žďárec, Rudíkov, Mostiště a Bory. Díky schopným organizátorům celý turnaj i kulturní doprovod probíhaly v klidné a přátelské pohodě.

Tentokrát si pro zlatý putovní pohár přijelo velmi silné družstvo žen z Velkého Meziříčí, ženy z Budišova si odvezly stříbrné medaile a na 3. místě se umístila Mostišťe.

Volejbalistky z Budišova hrály ve složení: E. Jarošová, M. Rauscherová, J. Pavlíčková, L. a P. Doležalovy, A. Hortová.

Muži ve své skupině obhájili 4. místo a hráli ve složení: P. Kašpar, M. Vávra, P. Rauscher, J. Vychodil, J. a O. Doležalovi.

Pan Pavel Kašpar byl na závěr vyhlášen hráčem turnaje.

další turnaj byl 1. září v Mostišťích.

kolektiv volejbalistek a volejbalistů

Vítězství mužstva Starých pánů v Budišově nad Budišovkou.

Mužstvo Starých pánů Budišova se zúčastnilo dne 4. 8. 2007 již tradičního turnaje v kopané, který pořádá oddíl kopané v našem družebním městě na počest svého zasloužilého člena Josefa Graclíka. Družstvo Starých pánů Budišova tvořili hráči: brankář Radek Janák, v obraně bojovali s útočníky soupeřů kapitán mužstva Ladislav Glovacz, Josef Kopečný, Otto Němec a Karel Kružík, v záložní řadě tady byli Alois Nováček, Richard Ležák, Pavel Karas a Karel Suchánek, a v útoku se střídali Oldřich Karafiát, Vítězslav Glovacz, Josef Karas a Josef Čáslava. S funkcí trenéra se musel spokojit Jiří Hort, který nemohl nastoupit, protože je po operaci kolena. Vedoucím zájezdu byl čestný předseda oddílu starých pánů Jan Řihák.

Turnaje se zúčastnila dále mužstva starých pánů Vítkova a Fulneku, který obhájoval vítězství z minulého roku. Mužstva byla rozlosována do dvojic, kdy vítěz postupuje do finále a poražený bojuje o třetí místo. V prvním utkání se radovali z vítězství hráči Fulneku na úkor domácího družstva. Ve druhém utkání nastoupilo naše mužstvo proti nováčkovi turnaje hráčům z Vítkova. Průběh utkání ukázal, že to byl velmi silný soupeř. Od počátku hráči Vítkova předváděli útočný fotbal a měli jasnou převahu v poli. V těchto okamžicích naše mužstvo držel nad vodou brankář Radek Janák, který vychytil dvakrát během prvních deseti minut dva samostatné nájezdy útočníka Vítkova. Teprve ve třetí obrovské šanci byl útočník Vítkova úspěšný a poslal svůj celek do zaslouženého vedení. Druhý poločas již přinesl vyrovnanější hru a naše mužstvo se vrhlo do útoku s cílem vyrovnat. Závěrečný tlak Starých pánů Budišova byl nakonec úspěšný. Dvě minuty před koncem utkání poslal „Kit“ Karafiát od levého rohového praporku prudký centr před branku Vítkova a obránce Vítkova před nabíhajícím Ríšou Ležákem srazil míč do vlastní branky. Rozhodnutí muselo přinést až kopání pokutových kopů. První dva kopy na naší straně proměnili Víťa Glovacz a Ríša Ležák a brankář Radek Janák úspěšným zákrokem jednu penaltu soupeři chytil. Pak ale neproměnili své střely v góly oba Karasové a mísky vah se přiklonily na stranu Vítkova. K postupu Vítkova do finále stačilo proměnit poslední penaltu. Hráč Vítkova ale netrefil branku a tak poslední exekutor Budišova kapitán mužstva Láďa Glovacz musel proměnit, aby uchoval naději na postup. Přesná střela k tyči po levé ruce brankáře přinesla vyrovnání a pokračování postupového dramatu. Každá další chyba již bude rozhodovat. Nejstarší náš hráč na hřišti Pepa Čáslava se odhodlal ke kopu a byl úspěšný stejně jako hráč Vítkova. V další sérii opět čaroval brankář Radek Janák a chytil střelu exekutora z Vítkova a Pepa Kopečný nekompromisně proměnil. Byli jsme ve finále, kde nás čekala repríza z minulého

ročníku, mužstvo Starých pánů Fulneku. V prvním poločase byla hra vyrovnaná a obě mužstva neproměnila několik šancí, kdy brankáři kralovali nad útočníky. Na počátku druhého poločasu byl při průniku do velkého čtverce Fulneku faulován Richard Ležák a nařizenou penaltu nekompromisně proměnil Vít'a Glovacz. Z vedení se naše mužstvo ale dlouho neradovalo. Za pět minut bylo vyrovnáno, a to opět z penalty, kdy střet Karla Suchánka se soupeřem v našem pokutovém území byl posouzen jako nedovolený. Soupeř ožil a tlačil se do útoku. Otevřel se prostor pro rychlé protiútoky, ve kterých se vyznamenali Vít'a Glovacz a Říša Ležák. Nejprve po úniku Vít'i Glovacze po pravém křídle a zpětné přihrávce před branku Fulneku skóroval Ležák a po pár minutách si pozice vyměnili a branku vstřelil Vít'a Glovacz. Závěr byl již jasně v rézii hráčů Budišova, kdy na konečných 4:1 upravil opět Říša Ležák po přihrávce Vít'i Glovacze.

A tak kapitán mužstva Ladislav Glovacz mohl na závěr turnaje zvednout nad hlavu putovní pohár pro vítěze. Jako nejlepší brankář turnaje byl po zásluze vyhlášen Radek Janák.

V roce 2008 se můžeme těšit na další ročník a budeme si přát, aby byl stejně úspěšný.

Dolní řada zleva : Pavel Karas, Richard Ležák, Oldřich Karafiát, Karel Suchánek,
Vítězslav Glovacz a Ladislav Glovacz.

Horní řada zleva : Jiří Hort, Radek Janák, Josef Karas, Josef Čáslava, Alois Nováček,
Otto Němec, Josef Kopečný a Karel Kružík

Ing. Ladislav Glovacz

POČASÍ

Měsíční úhrn srážek

červen	77,7 mm
červenec	57,1 mm
srpen	30,0 mm

OPRAVA

Na str. č. 19 je uveden nesprávný letopočet narození P. Karla Pavlíčka. Rok narození P. Karla Pavlíčka je 1868.

V příloze zpravodaje na str. XV je pod fotografií kapličky v Nářamči nesprávný údaj týkající se zasvěcení. Kaplička v Nářamči je zasvěcena sv. Janu Nepomuckému.

U fotografie je vedle Richarda Ležáka Tomáš Nováček (nesprávně jsme uvedli Ivo) – omlouváme se.

Vidíš-li obra, zkoumej nejprve polohu slunce a dej pozor, není-li to stín trpaslika.

Člověk je zakotven v pravdě. Cít-li pravdu, cítí sebe. Kdo pravdu zradí, zradí sebe. Není tu řeč o lhaní, ale o jednání proti přesvědčení.

Jediná poznámka k textu a tak dále je mnohem pikantnější nežli text sám.

Novalis – Fragmenty

TGM † 14. 9. 1937

OBSAH

<i>Babí léto</i>	1
ZE ZASTUPITELSTVA MĚSTYSE	3
Usnesení z jednání zastupitelstva Městyse Budišov ze dne 26. 6. 2007	3
Činnost rady a zastupitelstva městyse v létě 2007	3
Poděkování hasičům	5
ZPRÁVY	5
Základní škola Budišov v akci	5
Padajíatra	7
Výstava v Budišově	8
Celostátní setkání mládeže Tábor – Klokoty 2007	11
Z HISTORIE	14
Ze Školní matriky a kroniky dvouřádkové národní školy v Budišově 1885–1909	14
<i>Z ohlašovací kroniky vypsáno toto:</i>	14
<i>Z kroniky 1885–1909</i>	15
Vysvětlivky k termínům z předkoncepčního církevního kalendáře	17
Co se psalo před sedmdesáti léty	17
<i>Pro stát sociální spravedlnosti a lásky</i>	17
Z historie mlýnů na řece Jihlavě	17
Na lavičce	24
Budišov kolem roku 1960	25
Z BUDIŠOVA	26
Primiční mše P. Jiřího Janouška	26
Kněží z budišovské farnosti – doplnění	41
P. Antonín Votoupal	41
Z letošního průvodu Božího těla	42
Co je nového u školy	43
Budišovské rybníky	44
Čtvero ročních období	48
O umění naslouchat i chválit	50
<i>Jazykový vokýnko</i>	51
Ich verstehe nicht aneb Nostalgické vzpomínání na studentská léta	52
Z PŘÍRODY	54
Zahradníkův rok	54
Dvě chutné podzimní čirůvky	56
Černýš hajní	58
SPORT	59
Volejbal Chlumek 2007	59
Vítězství mužstva Starých pánů v Budišově nad Budišovkou	60
POČASÍ	62
Měsíční úhrn srážek	62
OPRAVA	62